

2007 paylaşım 1

KARTONSAN YAŞAM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Fotograf

Sanatçısı

Sabahattin

Ali

Donatella

Piatti:

“Şarap
Yaşamımıza

Tanıklık

Eden

Dosttur”

1500 Yıllık Tarihin Sıkıştığı
Bir Dünya Tiyatrosudur
FENER

1500 yıllık görkemli bir tarihin sıkıştığı Haliç'in kıyısında, renk cümbüşü ile ışıldayan Fener kadar hiçbir semt dünya başkenti İstanbul'un kültürünü anlatmaya yeterli olmaz.

İzmir'in tescilli güzelliğini görmek için şehrin yükseklerine Dario Moreno Sokağı'nın asansörü ile çıkmak sizlere tavsiye edeceğimiz güzellikler arasında yer alıyor.

Bergama' daki tanrılar katında Bergama sunağı bizi beklemekte. Bugün yalnızca temelleri kalan bu yapının çok büyük bir kısmının uzaklarda Berlin Müzesin'nde olduğunu bilmek üzücü.

Sabahattin Ali' nin öykülerini biliriz de, ödüllü fotoğrafçı olduğunu bilenimiz çok azdır, belli ki öne çıkarmamıştır bu gizli tutkusunu. İsa Çelik Fotoğrafçı Sabahattin Ali' nin, en az öykücü Sabahattin Ali kadar başarılı olduğunu anlatıyor.

Bugün tamamlayıcı tıp olarak kabul gören bitkilerle tedavi eskiden "kocakarı" ilaçları denen yöntemlerin çağdaş süzgeçten geçirilmesidir. Bitkiler ile tedavinin deva mı yoksa avuntu mu olduğuna cevap arıyoruz bu sayımızda.

Latince bir söz "Gerçek şaraptadır" der. Donatella Piatti de "Şarap, yaşamımıza tanıklık eden bir dosttur" diyor. Anadolu topraklarının ürünü şarap bizim kültürümüzdeki yerini henüz yeni yeni alıyor. Harap olan bağlar şenleniyor, yeni tatlar bulunuyor, aşılama larla kalite ve çeşitlilik artırılıyor. Artık bizim de kaliteli, içimi leziz şaraplarımız var.

AB'nin Türkiye'nin gündeminden hiç çıkmaması bugüne özgü bir durum değil. Aslında her dönem "Avrupalılık" Türkiye'nin gündeminde yerini korumuş. Şinasi ve Ahmet Rasim başlığını taşıyan yazı, edebiyatçılarımız arasında "Avrupalı" olmanın tartışmasını yapıyor.

Kısaca değindik bu sayıdaki konulara. Dileriz sizin için keyifli olur.

Mehmet Talu Uray

2 ESKİ İSTANBUL VAPURLARI

6 TÜRK TIP FOLKLORÜ

10 İZMİR'İN ASANSÖRÜ

16 BERGAMA SUNAĞI

20 DONATELLA PİATTİ

26 FOTOĞRAF SANATÇISI SABAHATTİN ALI

32 1500 YILLIK TARİHİN SIKIŞTIĞI BİR
DÜNYA TİYATROSUDUR FENER

38 ŞİNASİ VE AHMET RASİM

Dergi Adı: Paylaşım Kartonsan AŞ. Yaşam Kültürü Dergisi

İmtiyaz Sahibi: Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret adına Mehmet Talu Uray

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü&Yayın Yönetmeni: Kaya Sarıcalı

Yönetim Yeri Adresi: Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret AŞ. Prof. Bülent Tarcan Sk. Pak İş Merk. No:5 K:3 Gayrettepe-İstanbul
Tel: (0212) 273 20 00
Faks:(0212) 273 21 70
www.kartonsan.com

Basım ve Renk Ayrımı: Tor Ofset San ve Tic. Ltd. Şti. İmam Çeşme Cd.No:26/2 Ayazağa-Şişli İstanbul
Tel: (0212) 332 08 38 pbx
Faks: (0212) 332 08 39

Yayın Türü: Yaygın Süreli Yayın

Yayın Kurulu: Mehmet Talu Uray, Kaya Sarıcalı, Atiye Poyrazoğlu, Berat Alanyalı, Şule Gönülüz, Ayşe Yetmen, Ümit Yazıcıoğlu

Tasarım Uygulama ve Hazırlık: Aura Yayın Tanıtım Hizmetleri Asmalı Mescit Mh. Sofyalı Sk. No: 6/9 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 293 35 47

Paylaşım Dergisi Kartonsan Karton Sanayi ve AŞ. tarafından ücretsiz yayımlanır.Yazı, resim, illüstrasyon ve konuların her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilerek de olsa izinsiz kullanılmaz.

Baskı Tarihi: Nisan 2007

Kaptanları Yalılardan Kahve İçen Vapurların
Öyküsü

ESKİ İSTANBUL VAPURLARI

Eskiden, İstanbul'un her şeyi özemiş, özel olduğu kadar da güzel. Yitirilen her şeyin, yitirildiği için biraz da, güzel olması gibidir bu eskinin güzelliği. "Kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur," diyen bir atasözü var, ama benim söylediğim tam olarak bu değil. "Eskiye itibar olsaydı bitpazarına nur yağardı," demek de istemiyorum. Ama hikâyenin bir geçmişi var, sanırım o da şöyle: Bir zamanlar İstanbul'da vapurlar yoktu ve insanlar Boğaz'da ve Haliç'te, o güzelim kayıklarla seyrüsefer ederdi. Sevgiliyle çıkılmışsa bu seyrüsefere, haliyle zaman geçmesin, donsun istenirdi. Ama bir yerden başka bir yere ulaşmaksa meram, o zaman çok uzun sürerdi bu yolculuklar. Gün geldi vapurlar çıktı ortaya ve hayat hızla değişiverdi. Başlarda iyiydi her şey, çarçabuk Sarıyer'den Eminönü'ne gidilir oldu. Ama bu vapurlar da kömürle işliyordu ve bırakın havayı, yolcuların üstbaşını bile korkunç kirletiyordu. O eski kayıklar da ortadan kalkmıştı. Yolculukların uzun sürmesi unutulmuştu. İşte bu noktada, "Ah o eski İstanbul kayıkları" der olmuştu insanlar. Bu "kayık nostaljisi" girişini İtalyan yazar Edmondo de Amicis'in İstanbul (1874) kitabından bir alıntıyla bağlayayım. Onun kayık üzerine bu kitaptaki sözleri hoşuma gitti; Amicis gondollarla kıyaslıyor kayığı ve şöyle diyor: "Kayık hakikaten suları yaran en hoş vasıttır. Gondollardan daha uzun, fakat daha dar ve daha incedir; oymalı, boyalı, yaldızlıdır; ne dümeni vardır ne de oturma yeri, sadece başla omuzlar dışarıda kalacak şekilde bir minderin veya bir halının üzerine oturulur. Kayığın iki ucu her istikamete gidebilecek surette birbirinin aynısıdır; en ufak harekette sallanır, sahilden yaydan fırlamış ok gibi uzaklaşır, suyun yüzünde kırlangıç gibi uçar, her tarafta dolaşır ve renklerini suya aksettirerek kovalanan bir yunus balığı gibi kayıp gider." Eski vapurlar hikâyesi de biraz bu eski kayıklar hikâyesi gibidir. Ama gene de biz nostaljik bir biçimde, gelin İstanbul'un şu eski vapurlarına da bir uzanalım. Hangi kaptanın, hangi yalının balkonunu adeta sıyrarak geçerken uzanıp kimin kahvesini alıp içtiğini bir görelim.

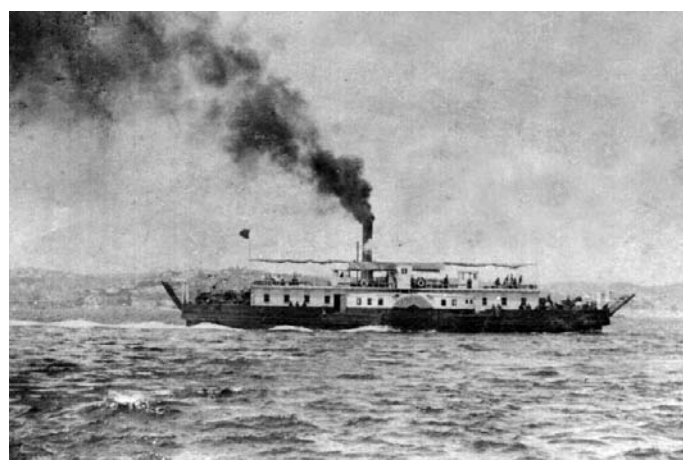
ADA VAPURU YANDAN ÇARKLI

Vapur deyince, Melih Cevdet Anday'ın "Şinanay" adlı şiirini anımsamamak mümkün değil. Sezen Aksu'nun sesinden bir şarkı olarak bize daha tanıdık gelen bu şiir şöyle:

Ada vapuru yandan çarklı
Bayraklar donanmış cafcıflı
Simitçi kahveci gazozcu
Şinanay da şinanay

Müslümanı Yahudisi Urumu
İsporcusu ihtiyarı veremi
Kiminin saçı uçar, kiminin eteği
Şinanay da şinanay

Estirir de Ada yeli estirir
Seni sevindirir beni küstürür
Lüküs kamarada kimler oturur
Şinanay da şinanay.

Bu vapurlar arasında kaderi savaşla keşişenler de vardı. O dönemlerde bahriyenin hizmetine verilir ve askeriye için gerekli her şeyi taşırdı bu vapurlar. Çanakkale'ye asker taşımaktan tutun da karşı sahile at, deve, eşek taşımaya kadar.

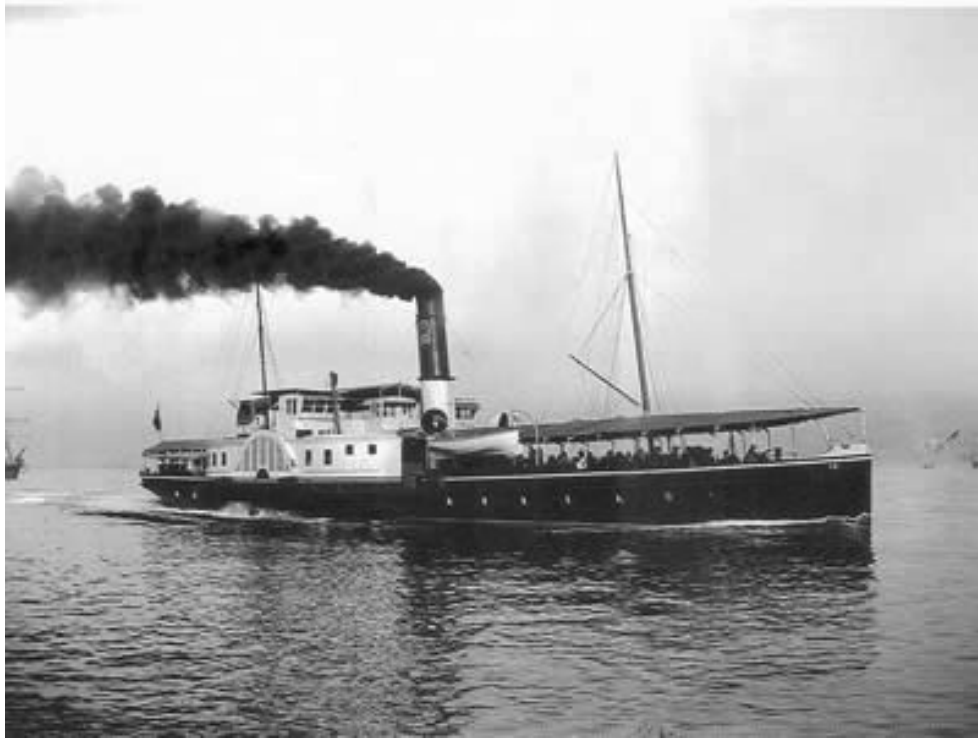
İLK USKURLULAR, ÇİFT USKURLULAR

"Boğazdan uskur gürültüleriyle köpük köpük geçen bir vapura dalmış.." diyor Attila İlhan. İlk tek uskurla vapurlar bacasında 47 yazan Tarz-ı Nevin ve 48 yazan Dilnişin vapurları. İkisi de 1903 yılında denize inmiş ve 64'er yıl hizmette kalmışlar. Attila İlhan bu gemilerden mi söz eder bilmez, ama 1906 yılında ilk çift uskurlu gemi olan 59 numaralı Kamer iner denize. Ertesi yıl 60 numarayla Rağbet. Bu iki gemide 1960'lara kadar dolamıştır Boğaz sularında. Denizcilikle ilişkisi olmayanlara ipucu verelim bu arada, uskur "pervane" anlamına geliyor. Yandan çarklı vapurlardan pervaneli vapurlara geçiyoruz böylece.

Kemer vapurunun bir fotoğrafına bakıyorum, bacasından çıkan yoğun duman, neredeyse vapurun iki katı büyüklüğünde bir alanı kaplamış. 750 yolcu alıyormuş Kamer, Rağbet de öyle. Eski fotoğraflarına baktığımda Kamer Rağbet'ten daha güzel geliyor göze, etrafında asılı daha çok cansimidi olduğu içindir belki de.

BOĞAZIÇI, DÖRT BİR YANI İSKELE

Sonraki yıllarda vapur sayısı biraz daha arttı. Bu vapurların sayısı, hizmet dışı kalanlarla birlikte 1938 yılında yetmiş yediyi buldu; yani bacasına 77 yazılan vapurun hizmete girdiği tarihti bu yıl. İstanbul'un başta gelen ulaşım taşıtları arasında yer alıyordu bu vapurlar. Bundan dolayı Boğaz kıyısında pek çok iskele vardı. Bunlar Rumeli yakasında Salıpazarı, Kabataş, Beşiktaş, Ortaköy, Kuruçeşme, Arnavutköy, Bebek, Rumelihisarı, Boyacıköy, Emirgan, İstinye, Yeniköy, Tarabya, Kireçburnu, Büyükdere, Sarıyer, Yenimahalle, Rumelikavağı, Altinkum. Anadolu yakasında Haydarpaşa, Harem, Salacak, Üsküdar, Kuzguncuk, Beylerbeyi, Çengelköy, Vaniköy, Kandilli, Küçüksu,

Anadoluhisarı, Kanlıca, Çubuklu, Paşabahçe, Beykoz, Söğütözü, Anadoluakavağı. Bu kadar iskelenin ve iskele sayısının iki katı kadar vapurun işlediği yıllarda, İstanbul'da her yerde denize giriliyordu ve bu vapurlar plajlara ücretsiz yolcu da taşıyorlardı. Şimdi bu eski iskelelerin kimi yenilenmiş olarak hizmet veriyor, kimi ise bir tür kıyı restoranı. Bizim yazının başında söz ettiğimiz kahveli hikâyemiz aslında iskele sayısının çok olmasıyla da ilişkili. Bu kadar çok iskele olmasaydı, vapurlar da kıyıya o kadar yakın seyretilmezlerdi. Gerçi o tarihlerin kaptanları da usta mı usta kaptanlar olmuş. Tamam, deniz trafiği yok, kaptanlar usta, yalıların önü doldurulup henüz yeni sahil yolları yapılmış değil, ama gene de

balkonundan uzatılacak kahve fincanını alabilecek kadar yakınından geçirmek vapuru bir yalının, akıl kârı olmamalı. Biraz çılgın olmalı bu kaptanlar, kadınlar da kaptan hayranı. Kaptanlar biraz çapkın mıydı dersiniz, bir bakıma yalıçapkını. Yalıçapkını, suya dalıp ustaca avlanmakla ünlü bir kuştur. Bir türüne de İzmir yalıçapkını denir, ama biz burada İzmir vapurlarını anlatmadık. Bizim hikâyemiz, eski İstanbul vapurlarının hikâyesiydi ve burada son buldu.

TÜRK TIP FOLKLORÜ

Halk tıbbında, hastalıkların sebeplerine yönelik açıklamalar ve bu sebeplere dayanılarak geliştirilen koruyucu yöntemlerde yoğun bir şekilde İslam öncesi inanışların ve özellikle şamanizmin şaşırtıcı izlerini görmek mümkündür. Zamanla bu özgün inanışlara ve tedavilere islami özellikler de katılmış ve ilginç bir karma kültür oluşmuştur.

Modern tıp gelişmezden önce, halkın hastalıkların sebeplerini açıklamaya, korunmaya ve tedaviye yönelik ihtiyacı nedeniyle oluşmuş; insanlık tarihi kadar eski bir kültür alanıdır halk tıbbı... Bugün modern tıp uygulamalarının yanında, Türkiye’de halen yerini eskisi kadar güçlü olmasa da koruyan bu ampirik bilgi ve inanış örüntüsü maddi temelleri yanı sıra birçok mistik ve majik inanışları da içerir.

Halk tıbbında, hastalıkların sebeplerine yönelik açıklamalar ve bu sebeplere dayanılarak geliştirilen koruyucu yöntemlerde yoğun bir şekilde İslam öncesi inanışların ve özellikle şamanizmin şaşırtıcı

izlerini görmek mümkündür. Zamanla bu özgün inanışlara ve tedavilere islami özellikler de katılmış ve ilginç bir karma kültür oluşmuştur.

Türk halk tıp kültüründe hastalık sebepleri arasında: büyü, nazar değmesi, tabuların ihlali (örneğin; evin çevresine ve eşige işlemek gibi.), cin çarpması, kötü hava şartlarına maruz kalma, mevsimler içinde kanın kirlenmesi gibi kavramlar başta gelmektedir.

Hastalıkları önlemeye ve iyileştirmeye yönelik pek çok inanç ve maddi önlemler bu temel sebeplere karşı geliştirilmiştir.

Hastalıklardan korunmaya karşı kullanılan maddi önlemler arasında en yaygın olanları: Nazar boncuğu ve halk arasında muska da

denilen hamaylı taşımak (Bunlar genelde Kur'an'dan ayetler içeren veya tılsımlı sözlerin yer aldığı kağıtların mesin veya çeşitli formlarda metal koruyucular içinde boyuna asılması şeklindedir.), tılsımlı gecelik ve gece takkeleri giymek, yastık altında tılsımlı mühürler bulundurmaktır... Tılsımlı gecelikler ve tılsımlı metal mühürlerde Kur'an ayetleri, tılsımlı sözler, kendi içinde bir şifre oluşturan rakam cetvelleri bulunmaktadır. Aynen bu karakterleri işlemelerinde barındıran metal şifa tasları da korunmanın yanı sıra daha çok hasta kişiye içinde beklemiş suyu içirmek suretiyle sağaltım sağlamaktadır.

Halk hekimliğinin kendine has ilaç uygulamaları dışında pek çok hastalığa uygulanan genel şifa yöntemlerine kısaca göz atmak temel bir fikir verebilir.

KURŞUN DÖKMEK

Büyüye ve nazara uğramaktan ileri geldiği sanılan hastalıklarla, sebebi cin ve perileri kızdırmaktan kaynaklandığı sanılan akıl ve ruh

hastalıkları için başvurulan bir yöntemdir. Bu yöntemde; kurşuncu hoca başın üzerine örtü gerilen hastanın başı ve vücudunun çeşitli yerleri üzerinde, eritilmiş olduğu kurşunu bir kepçe ile soğuk suya döker. Kurşun dökülen sudan da hastaya içirilir ve vücudunun çeşitli yerlerine sürülür. Suda aniden soğuyan kurşunun aldığı rastgele şekillere bakılarak; hastalığın ne kadar süreceği ve cin ve perilerin ne kadar kızgın olduğu tahmin edilir. Kurşun parçaları çok küçük ve değişik güzel dağılımısa bunun bir nazar değmesi sonucu oluştuğu ve nazarı değenin bakımının artık etkisizleştirildiğine inanılır.

ATEŞ SÖNDÜRMEK

Aynen kurşun dökme gibi olup bu işlemde kurşun yerine iyice yanmış kor kömür parçaları kullanılır.

ŞERBET DÖKMEK

Cin ve perilerin şerrine uğradığından hastalandığı sanılan kişiler için uygulanır. Bu uygulamada şekerli su hazırlanır, üç ihlas ve bir Fatiha suresi okunup üzerine üflenir, gece yarısına doğru ya da

daha sonra sokağa çıkılıp; bir dört yol ağız bulunup; oraya besmele ile dökülür. Şerbeti döken kişi hiç arda-na bakmadan evine dönmekte acele etmeli ve şerbet dök-tüğünü kimseye söylememelidir.

DALAK KESMEK

Kronikleşmiş sıtmaların önüne geçmek için uygundur. Dalak kesenin kurşun döken kadın gibi ocaktan yetişme ve izinli olması şarttır. Dalak kesecek hoca, bildiği bazı duaları okuyup; hastanın karnına üfledikten sonra, yanında bulunan küçük kor ateşte bekletilmiş bıçağı hastanın karnı üzerinde gezdirir. Bu iş bitince ateşte kızıl hale getirdiği bir çiviye yine hastanın karnı üzerinde 3 ya da 7 noktaya hafifçe dokundurur ve bu noktaları sarımsak suyu ile ovuşturur.

SARILIK KESMEK

Bu işlemi yapanların da ocaktan yetişmesi ve izinli olması şarttır. Hastanın iki kaşının ortası kör bir ustura ile hafifçe çizilir ve bir damla kan çıkarılır. Sonra sarı bir tasın içine su konulur, suyun içine yorgan iğnesi atılır, hasta tası eline alıp ilk defa hocanın önünde iğneye dikkatle bakar, suyun içindeki iğne sararınca kadar günde bir kez bu tekrar edilir. İğne sararınca hastanın iyileşeceğine inanılır.

KORKU BASTIRMAK

Korkudan ileri geldiği düşünülen hastalıkların giderilmesi için uygulanır. Korkuyu bastıracak kimse, korkusu basılacak olanın ağızına şahadet parmağını sokarak üst çeneyi üç defa yukarı kaldırır, sonra kulak deliklerini avuçlarıyla kapayacak surette korkusu basılacak olanın başını iki tarafından iki eliyle tutar ve üç defa yukarıya doğru kaldırır. Bu iş bitince korkusu basılana limonata verilir.

TÜTSÜLEMEK

Nazardan korunmak için ya da nazara

uğrayanlar için uygulanır.

Korunacak veya iyileştirilecek kişi birtakım maddelerin dumanına tutulur. Yakılıp dumanı sağlanacak malzemeler çeşitli olup; bunlardan biri tuz, biber, soğan ve sarımsak kabukları ve mavi kâğıt parçalarının terki-bidir...

KIRKLAMAK

Göz kapağında oluşan arpacık için uygulanır. Bir tespih bulunup, bununla arpacığın üzerine kırk defa "geri geri" denilerek vurulur. Veya arpacıdan alınan kırk temiz arpanın her biriyle bir defa arpacık çıkan yere vurulur, kırklama bitince arparlar bir kâğıda sarılarak bir kuyuya atılır.

Bu yöntemlerin dışında bugün de sık kullanılan hocaya okutma en yaygın usullerden biridir. Sağlığı korumak ya da ağırlı hastalıklar ile bazı cilt hastalıklarını sağaltmak için mayıs ayında hacamatçı denen kişilere kan aldirmek da yaygın bir adettir. Bu kan alma işi sülükler yapıştirılarak da halledilebilir.

Halk hekimliğindeki sağaltıcıların çoğu ya belli bir ocakta yetişme ve izine tabi olarak hizmet eden yukarıda bahsedilen 'üfürükçü' benzeri kişiler ya da Kur'an okuyan din adamlarıdır. Bu, eski Türkler'deki Şamanların iyileştirici geleneklerinden türeyip; devam eden bir olgudur. Şamanların iyileştirmekle ilgili iki görevleri vardı. Bunlardan biri; ruh yitimini engellemektir. İnanışa göre: Bir ruh ait olduğu bedenden uyku halindeyken kaçabilir ve tanımadığı yerlerde gezerken kaybolur, sahibi uyanmadan da geri dönüş yolunu bulamaz; onu yakalayıp kurtulmalık almak isteyen kötü ruhlarla büyücüler arasında korunmasızdır. Ruh kaçan kurbanda bitkinlik hali,

hastalıklar bir düşman, büyücü, kötü ruh ya da unutulmuş ve incinmiş bir ata tarafından sokulur. Şaman bu

hastalıkları sokan güçlerin sapladığı yabancı cisim çeşitli ritüellerle bedende bulur ve yine çeşitli ritüellerle çıkarır. Şamanların hasta kişinin etrafında davul, çingirak ve zil çalarak kötü ruhları kovalaması da hastalığın iyileşmesi için uygulanan bir ritüeldir.

HALK TIBBİNDA İLAÇ UYGULAMALARINDAN ÖRNEKLER

Basur için: Hastaya soyulmuş sarımsak dişleri yutturulur; sarımsak suda kaynatılır, hasta, buğusu üzerinde oturtulur; yumurta kabuğu yakılıp,

dövülür, toz haline burna çekilir, kızılık çekerdeği dövülür, elde edilen undan su ile hap yapılarak yutturulur v.d. Baş ağrısı için: Ayaklar tuzlu veya hardallı sıcak suya sokulur; burna sirke çekilir; alna sirke batırılmış bez konur; at kestanesi dövülerek toz haline getirilir; sonra enfiye gibi kullanılırsa hemen aksırık verir; baş ağrısı kesilir v.d. Bel soğukluğu için: Patlıcan, ortası oyularak külde pişirilir, ılık bir halde kamaşın üzerine konulur v.d. Boğaz ağrısı için: zeytin çekirdeği karabiber ile beraber dövülür, tülbent arasına konularak boğaza bağlanır, aynı zamanda limon suyu ile gargara yapılır; hiç kullanılmamış bir Amerikan bezi rakıya batırılır, üzerine dövülmüş karabiber ekilerek boğaza sarılır v.d. Böbreklerden taş ve kum düşürmek için: Tavuk katısı üzerindeki zar soyulur, bundan kırk bir tane kavrulularak ezilir, biraz su ile

küçük haplar yapılır, kırk bir sabah birer tane alınır v.d. Çıban için: Bir yumurta sarısı, biraz şeker, bir miktar sabun tozu birbiriyle karıştırılarak merhem halinde çıban üzerine tatbik olunur v.d.

Göz hastalıkları için: Toz şekerle sarımsak dövülerek göz kapaklarına sürülürse gözdeki kanlar kaybolur; gül suyunun içine limon sıkılır, bu karışımdan göze bir iki damla akıtılırsa göz kararması geçer v.d.

İdrar zorluğu için: Karadut yaprağı diken köküyle kaynatılarak suyu sabah - akşam içilir; saman, süt, ayrıkotu birarada kaynatılır; hasta, buğusu üzerine oturtulur v.d. Öksürük için: Havlıcan ile zencefil kaynatılıp suyu içirilir; öksüren kimsenin sırtına bal sürülerek, üzerine dövülmüş karabiber ekilir; ıhlamur, ayva yaprağı, ebegümeci çiçeği birarada kaynatılıp suyu içilir; elmanın içi soyulur, oyuk yere günlük damla sakızı, zencefil dökülüp doldurulur, bu elma pişirilerek hastaya yedirilir. v.d.

Sarılık için: Zerdeçal yumurta ile karıştırılır, sabahları aç karına hastaya verilir; öküzlerin safra keselerinden çıkan taşlar dövülerek toz halinde hastaya verilir; deve idrarı su ile karıştırılıp, tülbentten süzülür sonra sabah - akşam birer miktar içirilir v.d.

Verem için: Köpek yavrusu kesilerek eti pişirilir, haberi olmadan hastaya yedirilir; koyunun akciğerleri ortasından yarılarak hastanın sırtına bağlanır; eşek sütü kaynatılarak hastaya içirilir; köpek pisliği yoğurtla karıştırılarak hastaya verilir; çocukların düşen yedi yaş dişleri saklanır, bu dişler dövülerek hastaya yedirilir; ölü köpek kafası yakılarak toz haline getirilir, bu toza baharat karıştırılarak hastaya verilir v.d. Yanıklar için: Domates salçası sirke ile karıştırılır, yanık yere

sürülür; yanık yere susam yağı sürülür, üzerine çam kabuğu tozu ekilir; yumurta akı zeytinyağıyla karıştırılarak yanık yere sürülür v.d.

Halk tıbbında ilaç uygulamalarının ve saydığımız genel birtakım işlemlerin dışında bazı durumlara özel ritüellere de rastlanmaktadır. Siğiller için önerilen bir uygulama

buna örnektir: vücudunda siğilleri olan kimse, ay doğduğunda aya bakarak üç İhlas, bir Fatiha okur, ayağının altından bir parça toprak alarak ve gözlerini aydan hiç ayırmayarak siğillere sürer sonra aya doğru serper ve gözlerini aydan çevirerek ve bir daha o gece aya bakmayarak bulunduğu yerden uzaklaşırsa birkaç gün içinde siğillerden kurtulacağına inanılır. Yukarıdaki tariflerden de görüleceği gibi halk tıbbında sadece bitkisel ve inorganik maddeler değil, hayvan ürünleri ve parçaları

da oldukça yoğun kullanılmaktadır. Bu hayvanlar içinde "yılan" çok sık kullanılmasıyla özel bir yer işgal eder. Yılanın eti, kemiği, derisinden oluşturulan preparatlar hem vücut dışından tatbiklerle hem de ağız yoluyla alınarak kullanılmaktadır. Örneğin yılan eti yiyen arıların yaptıkları balın mide ağrısı olan hastalara iyi geleceği, yılan eti kurutulup toz haline getirildikten sonra tereyağına katılarak yenilirse göz içi kanallarını iyileştireceği gibi pek çok inanç mevcuttur. Günümüzde eskisi kadar detaylı ve canlı bir uygulama alanı bulamasa da Türk folkloru içinde halk tıbbı soluk almaya devam etmektedir. Bugün için eski uygulamalar önemini önemli ölçüde yitirse bile, yeni birtakım uygulamalar (güncel ihtiyaçlara ve gelişen kültüre uyumlu olarak) eklenmeye devam etmektedir. Bunlardan bazıları "biyoenerji uygulamaları" gibi dış kaynaklı girdiler de olabilmektedir. Bugün geleneksel ilaç uygulamaları yerini giderek dış kaynaklı alternatif tıp uygulamalarına bırakmakta, Türk Halk Tıbbı giderek küresel bir karakter almaktadır.

KAYNAKLAR:

Başar, Z.: Halk Hekimliğinde ve Tıp Tarihinde Yılan; Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Yayınları No:3, Ankara, 1978
Bayrı, M. H.: İstanbul Folkloru, Türkiye Basımevi, İstanbul, 1947
Işın, E. (editör): Elementerifeş-Anadolu'da Büyü ve İnanışlar, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003
P Sanat, Kültür, Antika Dergisi: Büyü ve Sanat, sayı:29 İstanbul, Bahar 2003
Türkdoğan, O.: Kültür ve Sağlık - Hastalık Sistemi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1991
Ünver, A.S.: Tıbbi Folklor ve İyî Telkinler, İstanbul - Eminönü Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi yayını, İstanbul, 1938

İZMİR'İN

asansörü

Şu bizim asansörümüz, İzmir'deki..Yüze vurmuş yaşı. 5 Şubat doğum günüymüş, raslantıyla gitmişim, küçük kızıma göstermek için. Gelin kız gibi süslenmiş buldum. Mithatpaşa semtinde, Asansör Sokağı olarak bilinen 302. Sokak Dario Moreno fotoğrafıllı afişlerle bezeliydi. Onun da mahallesiydi burası, kapısının önünde mola verip, o güzel İzmirli'yi andık. (Bilir misiniz? Nereden bileceksiniz, ömrün çoğunu yabancı ülkelerde, en çok da Fransa'da şarkı söyleyerek geçiren Moreno, hep İzmir'li kaldı, Türk olmakla çalımlandı. Öyle ki, Adicu Lisbon şarkısıyla katıldığı yarışmada birincilik bayrağı olarak Fransız bayrağı göndere çekilirken, onun direktmesiyle, yerini Türk bayrağı aldı, Türk uyrukluyum dedi ve şeref direğine kendi bayrağını çekti. Beni en çok, dışarılarda gördüğü güzel gülen kişiler için, "bu mutlak İzmirlidir, anca oralılar böyle güzel güler" demesi etkiler, siz şimdi bunu da bilmiyorsunuzdur, bilmezsiniz elbet, nereden bileceksiniz... İçinden deniz ve mehtap geçen şarkısını bilin bari n'olur, "deniz ve mehtap, sordular seni neredesin? Nasıl derim, terk ettin"?

Eski İzmir'de asansör çıkmazı derlerdi oraya. Çıkılmazı çıkılır yapmış işte bir duyarlı ve zeki hemşerisi.

Karataş semtinin bir bölümüne ismini vererek Asansör isimli bir tramvay durağının oluşmasına yol açacak olan İzmir'in tarihi mekanlarından Asansör Kulesi, Mithatpaşa Caddesi ile tepedeki Halitrafat Paşa semti arasındaki yükseklik farkından dolayı yaşlı çocuk ve hamilelerin dik merdivenleri tırmanmasının getirdiği zorluğu aşmak için 1907 yılında Nesim Levi Bayraklıoğlu isimli bir müsevi hayırsever tarafından inşa edildi. İlk zamanlar el buharı ile çalışan kulenin tuğlaları Marsilyadan Ayla Ökmene ait olan kule 1983 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesine Ayla Hanım tarafından bağışlandı. Tarihi Asansör İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından mimar Oktay Ekinci'ye restore ettirilerek İzmir'e yeniden kazandırıldı. 1992 yılında hizmete giren tesisin Mithatpaşa'dan Asansör'e giden yoluna da o sokakta yaşamış olmasından dolayı Dario Moreno Sokağı ismi verildi.

Asansör, 1492'de İspanya'dan kaçıp Osmanlı'ya sığınan Sefarad Musevilerinin imzasıdır. Asansörün kalktığı Dario Moreno Sokak Yahudi yerleşimidir, iki katlı eski evler vardır. Evler ufacık tefecik, ama, şimdi artık bakımlı, ağaçlarla süslü, bir şenlik bir keyif duyumsatır insana. Asansör yapılırken İzmir Aydın ilinin merkezi, Anadolu'nun en zengin, güzel ve canlı şehri. 55 bin Rum, 21 bin Musevi, 10 bin Ermeni asıllı yurttaşımızla barış içinde yaşamışız. 35 basımevi, 150 okul, 15 hastane, 81 eczane, 30 gazino, 57 otel ve 269 meyhanesi var. 4 Fransızca, 3 Rumca, iki Türkçe dergi yayınlanıyor bir İspanyolca gazete, iki Rumca bir Ermenice derginin yanı sıra... Karataş senti Yahudi kolonisi Frenk mahallesi yani Gavur İzmir en gösterişlisi, Aksoy'a göre, tam anlamıyla bir sömürge şehri. Efes oteli arkasında İtalyan stili ünlü İzmir Tiyatrosu bile var, taa o yıllarda.

Yaşar Aksoy'un Asansör ve Dario Moreno anıtları kitabında, 930'lu yıllarda Asansörün alt katının kumarhane, orta katın fotoğrafçı, üst katın sinema olduğu belirtiliyor. Düğün, balo, eğlencilerin burada yapıldığı söyleniyor. Gençler Birliği Kulübünün de merkezi olduğu.

İzmir en güzel Asansör'den izleniyor bence. Josepho Polombo ve eşi Recina işletirmiş asansörü, ortalama 1200 kişi taşımış. Kadınlar tek başına binince tanımadıkları erkekler de varsa eğer, bekletirmiş asansörü. Polombo'nun ardından Derviş Bey işletmiş, sonra motorcu Mithat, en son Şerif Remzi Reyent. 942'de 36 bin liraya satın almış. En son yeğen Ayla Ökmen belediyeye bağışlamış bu anıtı. Karataş asansörü 19. yüzyıl ortalarında geliştirilen hidrolik sistemin ülkemizdeki ilk uygulaması olarak özel öneme sahip. Mithatpaşa caddesini Asansöre bağlayan 302 no'lu sokak, tescilli olmamasına karşın gerek mimari özellikleri, gerekse oluşturdukları sokak karakteri

nedeniyle, korunması gereken evlerle birlikte kültürel bir çevre oluşturmaktadır.

Asansör, 1492'de İspanya'dan kaçıp Osmanlı'ya sığınan Sefarad Musevilerinin imzasıdır

(y.a.Asansör ve D.M.anıları.S:184)
Yapıldığı tarihte M.Paşa caddesi
kotunda makine dairesi, kule ve
asansör girişi mekânı, bir de bekçi
evinden oluşmuş, Halilrifata
bağlantıyı sağlayan üst kottaysa
teras ve gazino yer almıştır.
Çevredeki iki katlı konutlar,
kilise ve sinagogla bir yerleşme
bütünlüğü içinde üç ulustan insan-
ların paylaşım ve anılar simgesi
olarak günümüze dek, zorlukla da
olsa, gelebilmiştir... Tarihi kimlik
güçlendirilerek yenilenmiştir bizim
aşık asansör... Aksoy, İzmir Saat

1907 yılında, Osmanlı Musevisi Nesim
Levi, semti semte ulamak için
Asansör kulesini yaptırmaya başlar.
(Yani, bırakınız Aksoy'un asansör
kızla Saat kulesi oğlanın aşkının
kavuşmayla sona ermesini, bizim oğlan
öncelikle birbirine hasret semtleri
kavuşturmayı iş edinmiş kendine.
Araları çok çok elli metre yükseklik
farkıyla açılmış, ama, o kısıcık ara
ne yapsalar ne etseler kapanmıyor,
sonsuzca da kapanmayacak. Biri yukar-
da kalıyor, öteki aşağıda, başlarını
da eğemiyor ki garipler görsünler
birbirlerini, hasret bitsin. Neyse ki

Avrupa'nın asansörünü getirmek,
karizmatik önder çıkarmamayı, toplu-
da siyasi olarak öne çıkmamayı seçen
bu cemaatin içinde haklı olarak ön
saflara geçmesine yol açmıştır. Paris
ve İtalya'dan getirttiği mühendislerle
proje çizdirerek, yüz yıl önce taş
ocağı olan kayalık zemin ü tünde
asansörün yapımına böylece başlanır.
Dolgu tuğla ve taşla yapılan asan-
sörün kapısının üstündeki yuvarlak
metal madalyon içindeki kitabede,
yazılı olan "Asenseur construit par
Nesim Levi, 1907" cümlesi yeterli
övüncüdür, cemaatin.

Kulesine kadın kimliğini
yakıştırıyor, asansöre ise erkek...
Yenilenip güzelleşen asansörün,
saat kulesiyle aşkı da tazelen-
miştir artık, diyor.
Mektuplaşacaklarına bile inanıyor,
asansörle saat kulesinin. Onu bile-
meyiz, ama, aşka kanat açan
kızların, asansörde kıstırdıkları
delikanlıların dudağından buse
çaldığını anlatanların yalancısıyız...

Nesim Levi giriyor sahneye, esas
oğlan asıl o... Kavuşuyor bizim hasret
mahalleler birbirine... Yükselti farkı
elli metre olan iki semti birbirine
yaklaştırmaktır niyeti. Meşrutiyet
ilan edilmemiştir daha. Nesim Levi
Bayrakoğlu adındaki tüccar, hem asan-
sörü yaptırır hem evini, hastane
yapılması koşuluyla Musevi cemaatine
bağışlar. Dimdik merdivenler yerine,
iş gereği sıkça gidip geldiği

Elbet 1992 yılında Asansörün yenilenme ve onarım çalışmalarını yüreklice üstlenen ve otantik havasını bozmadan bir kültür birimi olarak kente yeniden armağan eden o dönem Büyükşehir belediye başkanı Yüksel Çakmur'u da, yenilemenin mimarı Oktay Ekinci'yi de unutmamak gerek. Sergi salonu, toplantı alanı, hediyeleşme eşya dükkânları, küçük barlar, Ceneviz meyhanesi, çay terası ve yemek birimi gibi ünitelerle kentin gözbebeğidir artık. Merak ediyorum, asansörle inip

çıkan ve o kocaman pencerelerinden söze sığmaz güzellikteki efsunlu bir İzmir'i seyreden insanlar, yüz yıl önceki şehrimi, ona renk katan farklı ulus ve kimliklerden, sonradan olma yahut kökten süreme İzmirli'lerden, onu güzelleştiren Nesim Levi ve benzerlerinden, şehre kol kanat gerenlerden, dara düştüğünde gözyaşını silenlerden haberdar mıdır? Bir ağaç eksilse şehirden ya da bir kültür kalıtı yıkılsa, içleri sızlar mı? Karataş'taki güzelim evlerden paket

taşlı olduğunu varsayıp baktığımız sokaklarına şarkılar taşmıyorsa, bunun nedeni, özlemi, içlerinde yeşerir mi? Bunlar olmuyorsa, o şehre şehrin insanı sahip çıkmıyor ve ayrı düştüğünde özlemiyorsa, ne yapılırsa boş... Eski İzmir'de asansör çıkmazı derlerdi oraya. Çıkılmazı çıkılır yapmış işte bir duyarlı ve zeki hemşerisi. Çıkılmazı da şenlikli, hoş, anıları kuşatan, gözetlen bir köşecik eylemiş. Şehrin simgesi olmuş, İzmir en güzel oradan seyr olunmuş. Oraya çıkarken insan, bulutlara yükseldiğini sanmış. Hangi asansör bu duyguyu verirsin sana? Diğerlerinin kabini etrafı seyirlemeye uygun biçimlenmiş olanlar bile, ne görürsünüz? Çok çok bir apartmanın içini, merdivenlerini belki... İzmirli asansör öyle mi ya? Kırdırık bakınca kaderinizi bile görürsünüz, İzmir'in asansöründe. Bir kat çıkmak için basmışsınızdır düşmesine, çık çık bitmez. Nereye bu sefer diye düşünürsünüz, sahiden bulutlara mı yoksa? Kim bilir o aşka kanat açan cesur kız, kravatından tutarak çektiği delikanlının dudağına

kondurduğu kaçamak busenin ardından, çekildiği bulutlardan nasıl inmiştir, yeryüzüne, inebilmiş midir?

Mithatpaşa'dan Halilrifat'a doğru çıkmak isteyen insanların ulaşım sorununu Musevi zekasının kıvraklığıyla çözüveren Nesim Levi için bulut faslını düşünmüş olamaz, ama, her neyi düşünmüş ise, bir şehrin yüzüne silinmez bir mühür vurmuştur, İzmir'in yüzünü yazmıştır, süsleyip, bezemiştir yani, eskiler öyle derdi, yüz yazmak...

Bize de kocaman yüzyılın ardından bu yazıyı yazmak düştü...
İzmirliiler, orada yaşama ayrıcalığına sahip olanlar, şehrinin gurbetine düşenler, asansörün kıymetini bilin e mi. Farklı kimlikten insanlarla barış içinde bir arada yaşamamanın güzelliğinin de öyle. Hayat kısa, ölüm uzun, siz benzeri olmayan-sınız. Baharı yaşadığımız şu kış günlerinin birinde asansör kaçamağı yapsanıza, ne duruyorsunuz? Hem, belli mi olur, bakarsınız bir buse konuverir sizin de dudaklarınıza, asansörle İzmir'e indiğinizi sanırken, bulutların üstünde bulursunuz kendinizi... Nice yüz yıllara İzmir'in asansörü... Asırlık suretini senin doğum gününde yazdım, benim doğum günümde yazıya döktüm, var bunda bi tilsim...10.02.2007

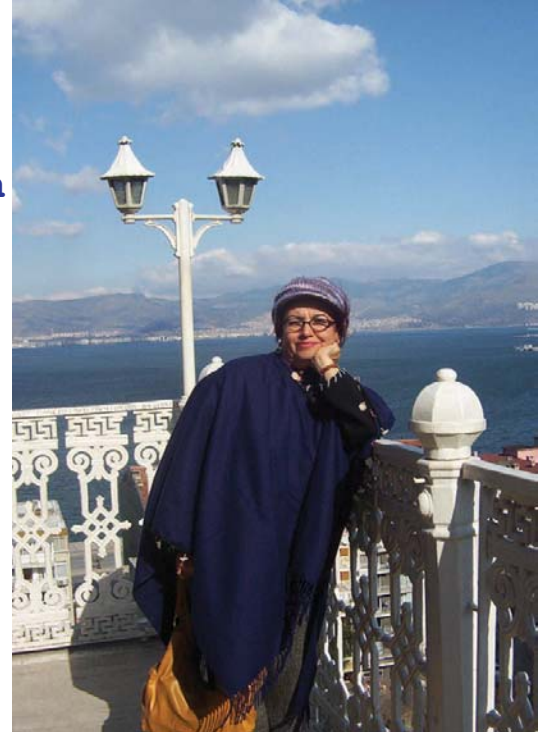
gurbetteki hemşerin Ayşe Kilimci

1907 yılında, Osmanlı Musevisi Nesim Levi, semti semte ulamak için

Asansör kulesini yaptırmaya başlar. Yani, bırakınız Aksoy'un asansör kızla Saat kulesi oğlanın aşkının kavuşmayla sona ermesini, bizim oğlan öncelikle birbirine hasret semtleri kavuşturmayı iş edinmiş kendine. Araları çok çok elli metre yükseklik farkıyla açılmış, ama, o kısacık ara ne yapsalar ne etseler kapanmıyor, sonsuzca da kapanmayacak. Biri yukarda kalıyor, öteki aşağıda, başlarını da eğemiyor ki garipler görsünler birbirlerini, hasret bitsin.

İzmir en güzel Asansör'den izleniyor bence.

Bugün kendini Berlin Müzesi'nde gizemle saklayan Bergama Sunağı antik dönemde etrafından gelen geçen herkesi bir tepenin üzerinden muhteşem güzelliği ile gün boyunca selamlıyordu.
" Bergama'da 13 metre yüksekliğinde muazzam bir heykeltıraşlığa sahip büyük mermer bir sunak bulunuyor. Bu sunak aynı zamanda tanrılarla devlerin savaşını anlatıyor"

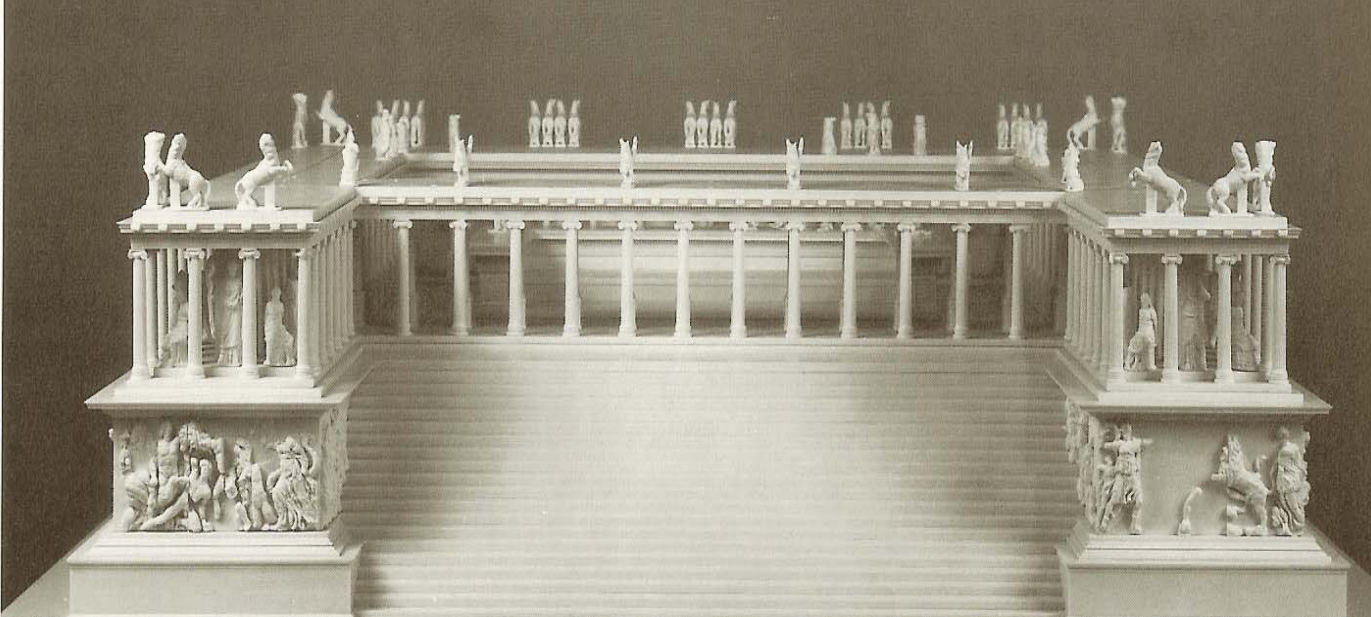

Romalı yazar Lucius Ampelius "Memorable Facts" adlı kitabında Bergama'da bulunan büyük sunağı işte böyle tanımlıyor. Şu an Berlin Müzesi'nde bir modeli bulunan bu sunağın restore edilmiş firezlerine baktığımız zaman Lucius Ampelius'un hayranlığına şaşmamak gerek. Tanrılara adanan bu sunak sahip olduğu muhteşem heykeltıraşlık sanatı ve muazzam ölçüleriyle geç antik dünyanın en önde gelen eserleri arasında yer alıyor. Sunağın gerçekte hangi tanrıya adanmış olduğu halen tartışma konusu olduğu halde, bazı araştırmacılar sunağın tanrı Zeus'a ithafen yapıldığını düşünürken, diğerleri ise hem Tanrı Zeus hem de Tanrıça Athena'ya adanarak yapıldığını düşünmekte. Yaklaşık olarak MÖ. 180 yılında yapılmış olan sunak çatısız bir mermer bina özelliğinde olup, büyük bir podiyum üzerinde yer alan görkemli bir platforma sahiptir. Platformun her iki yanında bulunan kanatlar arasından büyük bir merdiven yoluyla kapalı bir avluya çıkılır. Podiyumun dış duvarları üzerinde Gigantomachy firezi (Gigantomachy firezi erken yunan sanatının şeref konusudur. Dünyanın korkutucu devleri ile Olympus tan-

rıları arasındaki savaşı anlatır. Bu stil ilk olarak M.Ö 6. yüzyılda Delphi'de bulunan Siphnian hazinesi firezlerinde betimlenmiştir. Delphi'de tanrıların zaferini ve Yunanlıların Persler üzerindeki galibiyetini simgeler), sunağın avlusu içerisindeki duvarlarda ise Bergama'nın efsanevi kurucusu Telephos'un hayatını içeren firezler yer alır.

Bizler bu firezlerin konusunu antik kaynakları ve bazı yeni kitapları okuyarak anlamaya çalışabiliriz. Peki ya eski Bergamalılar veya şehre gelen ziyaretçiler bu firezlere baktıklarında ne düşünüyorlardı? O dönemin sanatçıları onlara ne anlatmaya çalışmışlardı? Ve her şeyden önemlisi bu büyük sunak (heroon?) neden yapılmıştı?. Sunağın alt kısmında daha önceden yapılmış kazılarda daha erken döneme ait apsidal bir yapının bulunmasından ötürü, büyük sunağın aynı zamanda şehrin efsanevi kurucusu Telephos'a yapılmış bir kutsal mekan (heroon) olarak da kullanılmış olduğu düşünülüyor. Attalid hanedanının gücünün ve zenginliğinin, aynı zamanda Helenistik dönemin de bir olgun

meyvası olan bu sunağı, Bergama hükümdarları ideolojik bir propaganda isteği içinde, Bergamalılara zaferlerini kutlamaları için bir zafer anıtı olarak yaptırmışlardı. Çoğu araştırmacı tarafından bir zafer anıtı olarak kabul edilen sunağın yapıldığı tarih halen tartışma konusu. Gigantomachy firezi iki askeri zaferi içeriyor. Birincisi, Antiochos'un Romalılar tarafından MÖ. 190 yılında, Bergamalıların yardımları sonucunda Magnesia ve Sipyllum'da yenilmesi. İkincisi ise, MÖ. 186-179 yılları arasında, II. Eumenes zamanında, Bergamalıların Galatları yendiği savaş. Başka bir araştırmacıya göre ise Bergama Sunağının bir zafer anıtı değil kazanılan zaferlerden sonra Bergama'nın refahı için yapılan bir şükran takdimi. Bunun yanında bu Gigantomachy sahnesinin MÖ. 172-168 yılları arasında yapılan 3. Makedonya savaşı olduğu ve sunağın MÖ. 165 yılına tarihlendiğini düşünenlerde var. Bunun nedeni ise bazı araştırmacılar tarafından sahnelerden birinde Zeus'un Makedonya'nın simgesi olan 12 yıldızlı bir kalkan taşıması olarak gösterilmekte.

Bergamalıların Yunan uygarlığı ve dini ile birlikteliği kendilerini klasik uygarlığın koruyucuları olarak görmelerini ve Bergama'yı da Doğu Atina olarak kabul ettiklerini gösteriyordu. Öte yandan Stewart firezlerde ki Tanrı ve dev betimlemelerinin dünyanın başlangıcını ve sonunu ifade ettiğine inanıyor. Simon ise Sunağın firezlerinin buldukları yöne göre farklı kompozisyonlar içerdiğini düşünerek sanatçıların temalarında tanrıların yaratılışını anlatan Hesiodos'un Theogonya'sını kullandıklarını belirtiyor. Hesiodos'un Theogonya'sının kullanılmasının nedenini de Stoik felsefeye bağlıyor. Stoik felsefeciler o dönemde evrenin kozmik bir beyin tarafından yönetildiğine inanırlar. Evren sistemli bir şekilde gelişmiş bir bütündür. Bu yüzden kadere ve şansa inanırlar. Bu inanış sanatçıların eserlerine yansır. Kadere ve şansa inanan sanatçılar dramatik ve heyecanlı duygularını firezlere yansıtırlar. Bu sayede onların duyguları izleyicilere ulaşır ve iyi şans ve kader işaretlerini anlamaları sağlanır.

Tanrıların yaratılışı ve devlerle savaşmalarından sonra elde edilen zafer yerini evrenin doğal dengesine bırakır. Gigantomachy temasının ortaya çıkardığı kaos yerini barışa ve dengeye bırakmıştır. Bu temayla antik izleyicilere verilmek istenen Bergama şehrinin şansının ve iyi kaderin devam edeceğine dairdir. Böylece sunağın yalnızca bir zafer anıtı ve şükran takdimi olarak değil aynı zamanda iyi şansa ve kadere inanılmasına hizmet ettiği de anlaşılıyor. Sunağın kapalı avlusu içerisinde yer alan firezler ise Bergama'nın efsanevi kurucusu Telephos'un hayatını anlatır. Sunağın dış duvarlarını oluşturan firezlerdeki karmaşa ve kaos avlu içerisindeki firezlerde yerini sakinliğe ve korunaklılığa bırakır. Dışarının vahşeti içerideki sükunetle dengelenmeye çalışılmıştır. Heykeltıraşlar bir anlamda bu

tezatlığı içerinin kutsal anlamını vurgulamak için ortaya çıkarmışlardır.

Bugün Bergama'ya gittiğimizde sadece Bergama Sunağının temelleriyle karşılaşırız. Sunağın firezlerinin tanımlanması halen sanat tarihçileri arasında tartışma konusu. Bergama Sunağının yapılmasının en büyük nedeni, gelecekteki Bergamalılara, şehrin tarihinde yaşanmış gerçek ve efsanevi olayların müthiş bir sanat abidesi olarak günümüze kadar ulaştırılmak istenmesi. Bugün küçük bir Bergamalılıya Sunağın yanında Bergama hakkında okurken bulduğumuzda ise Attalidlerin neredeyse 2200 yıl önce ulaştırmak istedikleri mesajın bugün halen yerine ulaştığını görüyoruz.

BERGAMA SUNAĞI

Tanrıların yaratılışı ve devlerle savaşmalarından sonra elde edilen zafer yerini evrenin doğal dengesine bırakır. Gigantomachy temasının ortaya çıkardığı kaos yerini barışa ve dengeye bırakmıştır. Bu temayla antik izleyicilere verilmek istenen Bergama şehrinin şansının ve iyi kaderin devam edeceğine dairdir. Böylece sunağın yalnızca bir zafer anıtı ve şükran takdimi olarak değil aynı zamanda iyi şansa ve kadere inanılmasına hizmet ettiği de anlaşılıyor

Bugün küçük bir Bergamalılıya Sunağın yanında Bergama hakkında okurken bulduğumuzda ise Attalidlerin neredeyse 2200 yıl önce ulaştırmak istedikleri mesajın bugün halen yerine ulaştığını görüyoruz.

“Şarap Yaşamımıza Tanıklık Eden Dosttur”

DONATELLA

PIATTI

Son olarak "Şarabın İtalyan Aşkı" kitabını kaleme alan Donatella Piatti, klasik bir İtalyan... Kitapta, Piatti'nin İtalya'daki bağlarında geçen şaraba dair anılarının yanı sıra çok özel hikâyeler, şarabın tarihi, bağbozumu, şifalı şaraplar gibi bilgiler de yer alıyor. Donatella Piatti'nin kendine özgü anlatımıyla zenginleşen kitapta, profesyonel aşçı olan oğlu Batuhan Zeynioğlu Piatti'nin leziz makarna tarifleri de bulunuyor. Kitabından konuşmak üzere bir araya geldiğimiz Donatella Piatti için bir kadeh şarap "sıcaklık", bir tabak makarna ise "iştah ve şehvet" demek...

Yazma serüveniniz çocukluğunuzda kardeşinize yazdığınız masallarla mı başladı gerçekten?

Önce kardeşim, sonra yakınlarımla çocukları, oğlum ve şimdi torunum derken masal anlatmayı hep sevdim. O eski zamanlar gidersek, babam bana küçük bir teyp almıştı. Kardeşim yemek yemediği, uyumadığı zamanlarda ya da annem alışverişe gittiğinde onu oyalamak gerektiğinde ona masallar anlatır, bir yandan da sesimi babamın bana aldığı teybe kaydedirdim. Ağaştan düşen bir yapraktan fotoğraf makinesine her şeyin öyküsünü uydurur, masal gibi anlatırdım. Sonra o ses kaydımı dinler, yazıya dökerdim. Ama profesyonel anlamda ilk yazılarımla, İtalya'daki Effe isimli feminist bir dergide, 1976 yılında yayımlanmaya başladı. O zamanlar bir yabancıyla, yani bir Türk'le evliydim ve genç bir kadının yabancı biriyle evliliğini günlükler halinde yazıyordum.

"Şarabın İtalyanca Aşkı" kitabınızda çocukluğunuzun üzüm bağlarında geçtiğini yazıyorsunuz...

Aslında Milanolu'yum. Annem İtalya'nın Bolonya tepelerinden... Her yıl yaz tatillerinde Bolonyo'daki bağlarımıza giderdik. Orada dayımlar yaşıyordu. Annemin başka ülkelerde, şehirlerde yaşayan kardeşleri de aileleriyle birlikte buraya gelirdi. Bağlardan üzümleri

toplar, şarabımızı kendimiz yapardık. Bu bir İtalyan klasiğidir; bağbozumu zamanı geldiğinde kendi şarabımızı hep birlikte yapmak bir aile seremonisine dönüşür.

1975 yılında geldiğiniz Türkiye'de bugün bir yazar olarak tanınıyorsunuz, ama aynı zamanda öğretmensiniz de... Hatta Fatih Terim'e İtalyancayı sizin öğrettiğinizi de biliyoruz. Türkler, diğer milletlerden kişilerle kıyaslandığında, İtalyanca öğrenme konusunda iyiler mi?

Ben daha önce hem okuduğum Almanya'da, hem İtalya'da dersler verdim. Türkiye'de de İtalyanca ders vermeye devam ediyorum. Türklerin özelliği, bir şeyi gerçekten istediklerinde çok çabuk uyum sağlamaları... İtalyanca'da da aynı şey geçerli. Yeter ki istesinler, "ben bu dili konuşabilirim" desinler... O zaman çok çabuk öğreniyorlar. Ama İtalyancayı en kolay Fransızlar ve İspanyollar öğreniyorlar. Bir de Ruslar çok disiplinliler.

**En çok zeytinyağlı
barbunya ve enginarı
seviyorum. Zaten
İtalyan ve Türk mut-
fakları birbirine çok
uzak değiller. Ortak
özellikleri et ve
balık.**

**Hangi millet İtalyanca dersinden
sınıfta kalır?**

Ben bugüne kadar İtalyancayı
Amerikalılar kadar anlayanına
rastlamadım. Onların öğrenmesi bir
yana, benim için öğretmesi de zor.
İnanılmayacak bir şey...
Amerikalıları bu anlamda çözebilmiş
değilim! Bizim gramere lüzumsuz
gibi bakarlar, kelimelerin yarısını
söyler yarısını telaffuz etmezler...
Bir de Japonlar'da çok sıkıntı çek-
tim. Anlatıyorsunuz, size anlıyor-
muş gibi bakıyorlar. Sonra bir soru
soruyorsunuz, meğer hiçbir şey
anlamamış! O kadar gururlular ki,
bir şeyi anlamadıklarını itiraf
edemiyorlar.

**Kitabınıza "Size bir arkadaşımı
takdim etmek istiyorum: şarap" diye
başlıyorsunuz... Nasıl bir
arkadaştır şarap?**

Şarap tam bir dost... Hayatımız
boyunca bizi takip eden, keyif
veren ve yaşamımıza tanıklık eden
bir arkadaş... Diğer arkadaşlarınızla
yaşadığınız her şey şarap için de
geçerlidir: dertleşmek mesela...
Sizinle konuşamaz ama her yudumunda
sizi rahatlatır, sıcaklık verir.
Sinirli, üzgün, mutlu... Siz hangi
ruh haline sahipseniz, şarap da
sizinle aynı kıyafeti giyer. Üste-
lik uyumludur da. Limonlu ve sirke-
li yiyecekler dışında her şeyin
yanında size eşlik edebilir.

Saygıdeğer birinden söz eder gibi anlatıyorsunuz şarabı...

Teknoloji şarap üretimini inanılmaz şekillerde basitleştirdiyse de insan elinin yerini tamamen alamadı, dolayısıyla iyi bir şarap üretmek için gerekli bileşenler asırlardır aynı kaldı: Toprak, zaman, üzüm bağı ve sabrı, aşkı ve en önemlisi tutkusuyla insan emeği! O yüzden şarap çok saygıdeğer bir içkidir. O üzüm de saygıyla, sevgiyle büyütülür. O yüzden şarabı kafa bulmak için içenlere çok kızıyorum.

Bir kadeh şaraba baktığınızda içinizde ne gibi duygular uyanıyor?

Bir defa kadehteki şarap kırmızı olmalı; kokusu yoğun olduğu için en çok kırmızı severim. Bir kadeh şarap ile ilgili ilk duygum; sıcaklık! Kokusu da mecaz anlamda beni hemen sarhoş eder... Şimdi söz ederken bile canım çekti... Şarapla ilişki hemen kuruluyor, eski bir dost gibi, onunla sohbet etmeye bayılıyorum.

DOĞAN TELLER

Favori şarabınız hangisi?

Bir İtalyan şarabı olan Valpolicella. Başka şaraplar da denesem, yine döne döne onu tercih ederim. Verona Bölgesi'nde üretilir. İçtiğiniz anda boşalınızdan sıcaklık yayılır, taze ve tam kıvamındadır. Her yemekle gider.

Şaraba âşık olmakla şarap uzmanı olmak farklı değil mi?

Bakin ben şarap bağlarında büyüdüm, iyi bir şarap içicisiyimdir, bu kitabı yazmak için 32 kitap okudum. Ama yine de şarap uzmanı olduğumu söyleyemem.

Dünyada şarap için en verimli topraklar, şarabın dünyada ilk yapıldığı yer olan Anadolu olduğu

halde, neden Türkiye şarap konusunda İtalya ve Fransa kadar iddialı olamadı?

Anadolu'da şaraba haram diye bakıyorlar. Bu beni çok üzüyor. Yazık gerçekten... Şarap haram olamaz ve ben çok alıyorum bu sözlere. Koca bir zenginlik, bir miras kenara atılıyor, ama buna karşılık işsizlikten yakınıyor.

Peki ya sıcacık soslu bir makarnayı düşünmek, sizde hangi hisleri canlandırıyor?

İştah ve şehvet! Sevişmeye hazırlanıyor gibi... Bu söylediklerime şaşırmayın, çünkü gerçek bir İtalyan'la konuşuyorsunuz...

Ben, 100 derecede, hatta bazen daha üstünde haşlanan makarnaların, haşlandıktan sonra soğuk suya bırakılmasını "tecavüz" olarak nitelendiriyorum. Makarna canlı bir organizmadır. Ona da tıpkı şarap gibi saygı duymalı, sosunu hazırlayıp sevgiyle karıştırmalı...

Favori makarnanız?

Spagetti. Çocukluğumdan beri çevirmekten hoşlandığım için... Almanlar hâlâ kaşıkla yerler ya spagettiye, onlara çok gülüyorum. İki yaşındaki torunuma da bizim genlerimiz geçti galiba, o da çok seviyor spagetti yemeyi. Ucundan yakalayıp çekiyor, çekiyor... Bütün dudakları yağ içinde gülümseyen, çok mutlu bir vелеde dönüşüyor. Biliyor musunuz, torunum bana şaşırılacak kadar çok benziyor. Çok kolay gülme özelliğini oğlumdan almış. Zırlamıyor, şımarıklığı yok ve ciddi bir yanı var. Bir de torunum kitapları çok seviyor diye kendimi kandırıyorum. İtalyancaya alışsın diye ona masal kitapları alıp okuyorum, bazen bir saatten fazla sürse de yanımdan ayrılmadan dinliyor beni.

Türk yemekleriyle aranız nasıl? Yapar mısınız, hangisinin tadına bayılırsınız?

Zeytinyağlıları yapıyorum, ama öyle restoranlardaki gibi değil, annelerinizin yaptığı gibi... En çok zeytinyağlı barbunya ve enginarı seviyorum. Zaten İtalyan ve Türk mutfakları birbirine çok uzak değil. Ortak özellikleri et ve balık.

Bugüne kadar en iyi makarnayı nerede yediniz?

Kısa süre öncesine kadar annemin makarnalarının yeri benim için başkaydı. Ama en son oğlum karidesli tortellini yaptı, muhteşemdi... Biliyorsunuz, oğlum Batuhan uluslararası düzeyde bir aşçı.

En iyi makarnayı yapmanın püf noktası nedir?

Ben, 100 derecede, hatta bazen daha üstünde haşlanan makarnaların, haşlandıktan sonra soğuk suya bırakılmasını "tecavüz" olarak nitelendiriyorum. Makarna canlı bir organizmadır. Ona da tıpkı şarap gibi saygı duymalı, sosunu hazırlayıp sevgiyle karıştırmalı...

Yazı: İSA ÇELİK
Fotoğraf: İSA ÇELİK ARŞİVİ

FOTOGRAF SANATÇISI

SABAHATTİN ALİ

"Pazarda kadınlar tumbul yanaklarımdan makas, önümdeki sepetten ibrişim yumakları alırlardı. Babam pazarda gördüklerimi yazmamı isterdi. Bir kez yazıya şöyle başlamıştım: 'Sabahın erken saatinde pederimin lâtif sesiyle uyandım! Babam öfkelenmiş, 'haydi ordan, yalancı kerata. Sabahın köründe seni zorla yatağından kaldırıyorum. Babanın lâtif sesiymiş! Sesim sana lâtif gelir mi hiç! İçinden geldiği gibi yaz! demmişti.'" Böyle anlatıyor Sabahattin Ali, Babasının ilk gerçekçilik yönlendirmesini. Hilesiz, hurdasız, doğru ve dürüst sanat yapmak gereğini, babasının bu uyarılarıyla seziyor.

Babası, piyade yüzbaşılığından emekli Cihangirli Ali Sabahattin Bey, o sıralarda Edremit pazarlarında sergi açıp öteberi satıyor, oğlu da ona yardım ediyordu. Halkın nasıl yaşadığını, hangi durumlarda nasıl davrandıklarını bir objektif gerçekçiliğiyle gözledi. Sabahattin Ali'nin bu pazarcılık günlerinde edindiği izlenimler ileriki yıllarda onun sanatının bel kemiğini oluşturmuştur. Öyle ki, Sabahattin Ali'nin yazılarında sanki insanlara ya da olaylara bir kamera arkasından bakar, sanki anlatmak istediğini anlatırken çeşitli objektifler kullanıyor gibidir. Sözelimi kimi kez kimi durumları ya da kişileri çevreden "tecrit ettiği" ya da başka bir söyleyişle "soyutladığı" zamanlarda aslında durumun daha somutlaşmasını amaçlamaktadır. Sanki bir tele objektif ile bakarmış gibi. Kimi kez standart objektif, kimi kez geniş açı objektif kullanıyormuş gibi tatlar alınır onun hikâye ve romanlarından yaşama bakarken.

Sabahattin Ali'nin romanlarında hikâyelerinde anlatılanlar (bir aşk hikâyesi de olsa) fonda genellikle olayın ya da olayların geçtiği, köylerin, kentlerin ya da giderek tüm ülkenin sosyal

görüntüsü verilmekte, salt gösterilmekle yetinilmeyip çözümler de getirilmektedir. Yazınsal gerçeklikle, yaşanan gerçeklik son kerte yalın ve birer anıt niteliğinde yoğun, görsel yetkinliği de olan görüntülerle verilmektedir.

Peki: Edebiyatımıza bunca gerçekçi roman ve hikâye kazandırmış olan Sabahattin Ali, görsel ve grafik sanatlar ile yakın akrabalık kuran yazılarının yanında ikinci sanatı olan fotoğrafta o denli başarılı olabildi mi?

Sabahattin Ali'nin sanatı ve fotoğrafçılığı üstüne konuşurken, Eşi Sayın Aliye Ali, "Nereye giderse gitsin, Kodak kutu makinesini ve üç ayağını hiç eksik etmezdi yanından..." "Yazı dışında en büyük merakı fotoğraftı... Evde saatlerce bir lâmba ışığı altında fotoğraflarımızı çekerdi. Üç ayağı saklıyoruz ama makineye kimbilir ne oldu?.." Diye ekledi sözlerine. Sonra, Sabahattin Ali'nin çektiği yüzlerce 6x6 ve 6x9 S/B filim yığıldı önüme. Kimisi yer yer sararmış, bozulmaya yüz tutmuş, bir çoğu birbirine yapışmıştı. Bunları yıkayıp, temizleyip, poşetleyip klâse edilmiş halde geri verecektim. Bir de öğrendim ki bu fotoğraflardan kimileri ödüllere de kazanmış. (1979 yılında bunlardan birkaç tanesini Sanat Emeği Dergisi'nde kızı Sayın Filiz Ali'nin izni ile yayınladık.) Bilindiği gibi 1933 yıllarından kapanmasına kadar Halkevleri'nde fotoğraf etkinlikleri de olmuştur. Bu etkinlikler kapsamında yapılan yarışmalarda derecelere giren fotoğraflarına bakıyorum Sabahattin Ali'nin. Bugün bile pek çok kimseye parmak ısırtacak denli işi ciddiye alan bir fotoğraf amatörü, bir fotoğraf tutkunuymuş... İşte, "Kamyon", işte "Moda'da, arkada yelkenliler, önde Eşi Aliye Hanım", işte, "Plajda şapkallı Filiz", "Köye dönen sürü", "kavaklı yol", "Fırat kıyısında kelek çeken köylüler", "Elinde bakraç, düşünen köylü kadın", "Eski köprü", "Hamur açan köylü kadın" ve başkaları... Kuşkusuz bunlar bir

amatör fotoğrafçının fotoğrafları, ama sıradan bir amatörlük değil onunki. Yapılanlarda belirgin biçimde görülen, ebedi sanatlara yaslanmak yerine, yalın, duru bir dille olayın yanda durumun sosyal ve politik çözümlerinden okuyucunun -toplumun- alaçağı "marjinal fayda"nın önde tutulması fotoğraflarında da görülüyor.

Benim elimde bulunan fotoğraflarındaki kompozisyonlar leke ve ışık değerleri son derece çağdaş, baskılar bugün yapılmış gibi taze. Fakat ne yazık ki bugün bunlardan hangilerinin ve ne kadarının, ne zaman hangi ödülleri aldığını tam tamına saptayabilmiş değilim. Toplumcu gerçekçi fotoğrafımızı belki de, Sabahattin Ali'den mi başlatmak gerekecek? Niye olmasın.

İSA ÇELİK

KAYNAKÇA

- * Asım Bezirci. "Sabahattin Ali", Gözlem Yay. 1979, s.12
- * Sevgi Sanlı- "Aydınlık Bir Baş: Sabahattin Ali"
- * Sanat Emeği Dergisi, 1979 Nisan. Sayı: 14
- * Filiz Ali Lazlo/ Atilla Özkırmı- "Sabahattin Ali", 1979, s.120
- * İsa Çelik. 36. Ölüm yıldönümünde Sabahattin Ali. Hürriyet Gösteri Dergisi. Nisan 1994, Sayı:41

Sala kottin'ly.

Sanki bir
tele
objektif
ile bakar-
mış gibi.
Kimi kez
standart
objektif,
kimi kez
geniş aç
objektif
kullanı
yormuş
gibi tat-
lar alınır
onun
hikâye ve
roman-
larından
yaşama
bakarken.

Yazınsal gerçeklikle, yaşanan gerçek-
lik son kerte yalın ve birer anıt
niteliğinde yoğun, görsel yetkinliği de
olan görüntülerle verilmektedir.

Yazı: AYŞE YETMEN
Fotoğraf: GÜLE GÖNÜLSÜZ

1500 Yıllık Tarihin

Sıkıştığı Bir

Dünya

Tiyatrosudur

FENER

satırlarında şöyle betimlenir:
"Burada kibar Rum aileleri oturuyor. Mucizeler yaratılan kutsal bir yerin yanı başında West-End gibi bir yer!.. Taş binaların mimari üslubu fevkalade. Çoğunun, merdiven şeklinde oyulmuş, konsollara dayanan şahnişleri var. Bazılarının pervaz altları kıvrıntılı. Yani, yarı hisar, yarı ev.. Eski Bizans buraya sığınmış. Komnenos'lar, Ducas'lar ve Paleologos'ların torunları burada, karanlıklarda yatıyorlar. Damarlarında imparator kanı olan, ama prenslikleri olmayan prensler..."

Dünya başkenti İstanbul'un kültürünü anlamak istiyorsak bu semti görmemiz lazım, çünkü, şehrin kültür mozaiğini başka hiçbir semt, Fener kadar bünyesinde barındırmaz. 1500 yıllık görkemli bir tarihin sıkıştığı, Haliç'in kıyıcığında, değişik renk cümbüşüyle ışıl-dayan Fener...

Semt, Yunanca Phanarion, yani bildiğimiz limana giren gemileri selamlayan fener kelimesinden alır adını. İki imparatorluk döneminde de başkentin gözde bir semti değildi ama en ilginçiydi. Fener, Bizans döneminde Konstantinopolis asilzadelerinin oturduğu bir semtti. Osmanlı'nın varlıklı-etkili Rumları da ikamet etmek için bu bölgeyi tercih etmişlerdi. Bizans döneminde ayrı bir iç surla çevrilen yarı bağımsız bir yer gibi olan bu bölge, dik yokuşları nedeniyle Petrion yani "kaya ya da kayalık" adı ile bilinirdi. Haçlı saldırılarından nasibini alan bu semt, fetih sırasında da Türkler

tarafından kuşatılmış, şehir düşünceye kadar da direnmeyi başarmıştı. Bu nedenle Fatih, bu semtin yağmalanmasını yasaklayarak ona bazı ayrıcalıklar tanımıştı. Fetihten önce ve sonra burayı terk eden kimi soylular, Fatih Sultan Mehmet'in hoşgörüsü, Ortodoksluğu serbest bırakması ve Patrikhanenin yeniden kurulmasına izin vermesi gibi olumlu gelişmeler nedeniyle, İstanbul'a tekrar dönmüşlerdi. Sultanın bu politikası, Doğu Kilisesini Batı Kilisesine karşı rakip olarak elde tutmak ve güçlendirmeydi. Fatih, yeni atadığı Patrik Gennadios'u, o zamana kadar eşi görülmemiş armağanlarla onurlandırmış ve ona Bizans İmparatorlarının patriklere sağladığı geniş imkânları yeniden vermişti. Dar cepheli, kalın duvarlı, adeta Ortaçağ şövalye evlerini çağrıştıran konaklarıyla, yüzyıllar boyunca, şehrin kültür ve ticaret merkezi olan Fener Semti, Theophile Gautier'in (1811-1872) 1853' deki

yapılan kartal yuvasını andıran görkemli bir binayla karşılaşırız. Halen açık olmakla birlikte yok olmaya yüz tutan Rum cemaatinin artık sadece yaşlılardan oluştuğu düşünülürse, öğrenci sayısı yok denecek kadar azdır. Zengin Rumlar'ın bağışlarıyla yapılan okulun mimarisi, hiçbir tarza benzemez. Masal dünyalarındaki gizemli şatoları andıran bina, kırmızı tuğlalardan yapılmıştır. "Mekteb-i Kebir" diye adlandırılan bu okul, aslında Patrikhanenin akademisi durumundaydı. Lozan Anlaşması'ndan sonra Patrikhanenin yönetiminden çıkan Lise, Eflak-Boğdan voyvodalarının pek çoğu gibi, Babiali tercümanlarının (dragoman) birçoğunun da, öğrenim gördüğü bir eğitim yuvasıydı. Lisenin yanı başında artık hiç öğrencisi olmayan, öğrenime kapalı Yuvakimion kız okulu vardır. Okulun diğer yanından, yokuşu inerken Maria Mouhliotissa (Moğolların Meryemi) Kilisesinin kırmızı beyaz çizgili motifleri ve küçük çan kulesiyle

karşılaşırız. Bir adı da Hagia Maria olan kilise, Fatih'in Fener'e tanıdığı ayrıcalıklar kapsamında, ibadete açık kalmıştır. Sultan'ın fermanları ve Yunanca çevirileri kilise duvarında asılıdır ve 700 yıldır hizmet veren İstanbul'daki tek Bizans kilisesidir. Adını nereden aldığına gelince, on üçüncü yüzyılda Moğol toplumu Hıristiyanlığa karşı yakınlık duymaktaydı. Devrin alışkanlıkları uyarınca, Moğol Hükümdarı Hülagu, evlilik yoluyla Bizans sarayıyla akraba olmak istedi ve Mihail Paleologos'un meşru olmayan kızı Prenses Maria, Moğol sarayına gelin olarak gönderildi. O günkü koşullarda aylarca süren yolculuk sonunda saraya varan Maria, epey yaşlı olan Hülagu'nun öldüğünü öğrenir. Evlenemedi dul kalan talihsiz prenses babası yerine oğlu Abaka Han ile evlendirilir. Ne var ki, Abaka Han'ın iktidar için kardeşi Ahmet Han tarafından öldürülmesiyle ikinci kez dul kalan Maria, Konstantinopolis'e döner ve bu kilise çevresine yerleşerek rahibe olur. Efsane, prensesi kilisenin kurucusu olarak gösterirse de tarihi kanıtlar kilisenin kuruluşunun daha eski olduğuna işaret etmektedir.

İstanbul'un fethinden 19. yüzyıl sonlarına dek, geniş bahçeli taş konaklarında pek çok asilzade ikamet etmişti. Osmanlı yönetimi tarafından Eflak ve Boğdan eyaletlerine "voyvoda" olarak atananlar Fener kökenliydi. Dimitri Kantemir, Mavroyaniler, Mavrokordatolar, Morsiniler, Panayotakiler, Laskarisler, Bizans soyluları Paleologoslar, Angeloslar, Vatatzesler, Kantakuzenoslar, soyluları Bizans devirlerine kadar uzanan asil Rum ve gayrimüslim ailelerin bazılarıydı. Şehrin bir zamanlar ışıldayan bu gizemli semtini dolaşmaya, Abdülezel Paşa Caddesini izleyerek, Sancakdar yokuşundaki Rum Fener Lisesi'nden başlayalım. Nefes nefese tırmanılarak çıkılan yokuşta Mimar Dimadis tarafından 1881 yılında

Kilise'den ayrılıp aşağıya doğru yöneldiğimizde solda yan yana iki güzel Rum evini görürüz. Bunlardan bir tanesi, bir zamanlar Ksantopulos adında birisine aitmiş. Biraz ileride Boğdan hospodarlarından Dimitri Kantemir'in evi bulunur. Birkaç kez İstanbul'a gelerek uzun süreler yaşamış olan bu zat, Osmanlı tarihiyle ve klasik Türk müziği ile ilgili kitaplar yazmıştı. Kantemir'in evinin bahçesi, Fener'in büyük ailelerinden Kantakuzenos'lara aittir. Yokuşun sonundan Vodina Caddesi'nden sola sapıldığında bu ailenin bahçesinin içinde Aya Yorgi Kilisesiyle karşılaşılır. Küdüs'e bağlı olan bu kilise Fener Patrikhanesi'nden bağımsızdır. Aynı bahçede Bizans'ın çift başlı kartalı oyulmuş cephe duvarı yıkık olan bir kilise daha vardır. Patriklik şu anki yerine gelmeden kısa süre önce şimdi yıkıntı halinde olan bu, Panayia Paramithias Kilisesini kullanmıştı. Fener'in tepe mahallelerinde, Rum cemaatinin sosyal yaşamını simgeleyen taş yapı mimari tarzı şaşırtıcı bir çizgiyle sona erer ve yerini Müslüman cemaatinin özelliklerine bırakan mahallelere girilir. Rum Lisesinin arka tarafında birkaç yolun birleştiği bir alan vardır. Bu meydancığa açılan İsmail Ağa Sokağı'nda Tevki Cafer Camisi bulunur. 1515 yılında idam edilen Cafer Çelebi tarafından yaptırılan Camii, Cafer Çelebi ve Eski Nişancı adıyla da bilinir. Mismarcı Sokağı'na geldiğimizde ilginç minaresiyle Abdi Subaşı Camisiyle karşılaşırız. 15. yüzyıldan kalan bu eser, Mimar Sinan tarafından 1539 yılında baştan başa tamir edilmiştir. Camii Mahmut Ağa ve İncebel adıyla da tanınır. Fener Rum Erkek Lisesinin bulunduğu alanda oldukça çok camii vardır. Bunlardan biri de diğerlerinden çok daha yeni olan Mehmet Murat Efendi Camisidir. 1844 yılında yapılan camii Mevlana Celalettin-i Rumi'nin eserleriyle ilgili eğitimin geliştirilmesi amacıyla inşa edildiğinden, buraya, "Mevlevihane

Camisi" de denilmektedir. Yokuştan aşağıya, sahile indiğimizde "soğan" kubbeli bir yapı görürüz. Sveti Stefan, Bulgar Kilisesi. Neo-gotik tarzda olan bu yapı, çoğu dökme olma üzere demirdendir. İç ve dış kısmı, tamamı

Viyana'da bir fabrikada dökülüp önce, Tuna, sonra Karadeniz yoluyla buraya getirilmiş ve monte edilmiştir. 19. yüzyılın sonlarında her yerde yayılmakta olan milliyetçilik akımından etkilenen Bulgarlar ulus-

laşma yolunda Ortodoks olmalarına rağmen, Fener'deki Rum Ortodoks Kilisesinden bağımsızlaşma mücadelesine girmiş ve Bulgar Ortodoks Kilisesini kurmak için Osmanlı Sultanına başvurmuşlardı. Zamanın Osmanlı Padişahı Abdülaziz ve Sadrazam Ali Paşa başlangıçta buna izin vermek istememişler, ancak sonunda masalları anımsatan bir davranışla, aslında işi zora koşmak için" bir şartla, kiliseyi bir ay içinde yaparsanız, kabul ediyoruz." Diye buyurmuşlar. Bulgarlar da, dökme demiri tercih edip, bir ayda bu yolla kiliselerini monte etmişler...

1860'da kurulan Bulgar Eksharhlığı'nı pek karşılamayan Fener Patrikhanesi, Bulgar Kilisesi'nin özerkliğini ancak, 1945'te onaylamıştır. Bulgar Kilisesi'nden Haliç'in içine doğru yürüdüğümüzde bir bina kompleksiyle karşılaşırız. Tur-ı Sina Metohion'u. Bu yapı, Tur-ı Sina'daki Aya Katarina Manastırı'nın İstanbul'daki koludur. 17. yüzyıl sonlarında Metohion Arkimandriti'nin konutu

olarak yapılmıştır. Tur-ı Sina Metohion'un karşısından Balat yönüne değil de geriye doğru yürüdüğümüzde Bulgar Kilisesi'nden birkaç yüz metre ilerde Fener Rum Ortodoks Patrikhanesine geliriz. 1601 yılında şimdiki yerine taşınan Patrikhane, fetihten sonra birçok yer değiştirmişti. İstanbul'daki Bizans Ortodoks Patrikliğinin en eski yeri olarak Aya İrini gösterilir. Bu kiliseden sonra, Patriklik, önce Ayasofya, daha sonra Fatih Camisi'nin yerinde bulunan Havariler Kilisesi'ne, buradan 1500'lerin sonlarına dek Pamakaristos'a oradan Tekfur Sarayı Kilisesi Aya Vlahernai'ye, sonra, Balat'daki Aya Dimitrios Kanobu'ya son olarak da şimdiki yeri olan, Aya Yorgi'ye (Hagios Georgios) geçmiştir.

Patrikhanenin üç kapısı vardır. Basamaklarla çıkıldığında karşımıza gelen ana kapının solundan kiliseye, sağından 1941'den sonra yapılan Patrikhane binasına geçilir. 22 Nisan 1821 yılında Patrik V. Gregorios'un Sultan II. Mahmut döneminin sadrazamı Benderli Ali Paşa'nın emriyle idam edilmesi nedeniyle o günden bugüne dek hiç açılmayan siyah kapının kötü bir anısı vardır. Yunanistan'da başlayan bağımsızlık hareketlerini

desteklediği ya da önleyemediği düşünülen Patrik bu kapıda asıllarık idam edilmişti. Yunan bağımsızlık hareketi içinde olanlar tarafından da sevilmeyen Gregorios idam edildikten sonra, martirleşti ve aziz ilan edildi.

Kubbesiz, sade mimarisikle Aya Yorgi her türlü şatafattan uzak bir yapıdır. Görüntü olarak oldukça mütevazı olan Patrikhane binasının idare bölümü de Osmanlı konağı görüntüsündedir. 1700'lerden kalma bazilika tipindeki şimdiki bina, 1830'larda onarımdan geçmişti. Aziz İoannes Hrisostomos'tan kaldığına inanılan Patrik tahtı, üzerine İncil konan iki masa, ayrıca tüm dünyada ancak on, on beş tane bulunan taşınabilir mozaik ikonlardan üç tanesi gibi değerli dini eşyaların bulunduğu kilisede, İsa'nın gerildiği çarımhın da olduğuna inanılır. Kilisenin sağ tarafında bulunan üç tabut dikkat çekicidir. Biri gümüş olan bu tabutlar üç azize; Eufemia, Teofano ve Omania'ya aittir. Sol tarafta kalan tek katlı binada Hagio Miro (Kutsal Yağ) hazırlanır. On yılda bir yapılan bu tören Ortodoksların en önemli ayinidir. Aya Yorgi, 20 yıl kadar önce yeniden tamir edilmiştir.

Patrikhane, sadece İstanbul Rumlarının değil, çeşitli ülkelerde bulunan 100'e yakın kilisenin de bağlı bulunduğu "eşitlerin birincisi" konumunda bir Ortodoksluk merkezidir.

Patrikhanenin bulunduğu Sadrazam Ali Paşa Caddesi'nde bir diğer ilginç yapı, ön yüzü, antikçağın Yunan tapınaklarına benzeyen korintik sütunlu Maraşlı Rum İlkokuludur.

Çukur Mescit Sokağı'nın deniz tarafında, Konstantinopolis'i çevreleyen eski sur uzantıları bulunur. Burada, şimdi artık hemen hemen yarıya kadar toprağa gömülü olan Ayakapı vardır. Onun yanı başında Sekbanbaşı Abdurrahman Ağa'nın türbesiyle karşılaşıyoruz. Şimdiki adı Ayakapı Mescidi olan Sekbanbaşı Camii, fetih döneminde Ahmet Çelebi tarafından inşa ettirilmişti. Daha sonraları, Yavuz Sultan Selim Camisi'ne daha kolay ulaşılması için Kanuni zamanında ikinci bir kapı daha açtırılmış ve bu kapıya da "Yeni Aya kapı" adı

verilmişti. Yakınlarda, Padişah III. Murat'ın anesi Nurbanu Sultan'ın Mimar Sinan'a yaptırdığı artık feci bir şekilde harap durumda olan yine bir Osmanlı yapısı, Ayakapı Hamamı bulunur.

Osmanlı Sivil mimari örneklerinden sonra, sahil yolunda bir duvarı cadde üzerinde bulunan denizcilerin koruyucusu, Aya Nikola adına yapılan bir 19. yüzyıl Rum Ortodoks Kilisesi ile karşılaşıyoruz. Eski bir Bizans kilisesinin yerine inşa edilmiş bu yapının yanında da bir ayazma vardır.

Ortodoksların ruhani merkezi olan Fener, aynı zamanda Babıali'nin en gözde memurlarının, yani, soylu Fenerli tercüman beylerin yerleşim yeri olarak da tüm dünyanın çok iyi bildiği bir semtti.

Şimdilerde kimi kaliteli, Türk filmi ve televizyon dizilerine mekân olarak seçilen semt, on dokuzuncu yüzyılda derme çatma küçük sanayi tesisleri ile dolmuştu. Koruma bilincinden yoksun bir anlayışla zamanla perişan bir görünümü bürünmüş olan Fener semtinin kıyısı son yıllarda belediye tarafından temizlenmiş, sokaklarına da bakım yapılarak, kısım de olsa bazı taş konaklar restore edilmiştir. Bunlardan birisi, şimdi Kadın Eserleri Kütüphanesi olarak kullanılmakta, ahsap bir başka Rum konağı ise, otel olarak hizmet vermektedir. Fener'i ziyaret eden Yunanlı turist kafilesinden

birisi, bu otelin bir vakitler dedesinin konağı olduğunu söyleyerek, mimarına doğduğu odayı gösterip, duygulu anlar yaşanmasına neden olmuş.

ŞİNASI

ve

AHMET RASİM

Celal Nuri (İleri)

Ahmet Rasim ile Hüseyin Rahmi'nin büyük yazar olduklarını bilir misiniz? İddia edebilirim ki bizim asrımızı anlamak için, torunlarımızın torunları, Tevfik Fikret'ten, Süleyman Nazif'ten, Cenap Şahabettin'den, Recaizade'den çok bu iki edebiyatçının eserlerine başvuracaklardır. Çünkü ancak bu ikisi zamanlarını tasvir ettiler. Rasim Bey üstadımın Şinasi adlı bir eserini okudum. Eser üç sene evvel basılmış. Nefis, faydalı, mühim... Şu üç sığfata siz de beş, on güzel sıfat ilave ederseniz eseri belki tarif etmiş oluruz. Ahmet Rasim, Şinasi hakkında ötede beride ne malumat bulmuşsa hepsini toplamış. Başlıca kaynağı Ebuziyya merhumun çeşitli yazılarıdır. Merhum üstadın her sözüne doğru demeye iktidarım yok; fakat bunlar da bir belge oluşturmaz değil.

Şinasi, Tanzimat devrinde Türk cemiyeti arasında Avrupa'yı en iyi anlayandır. Abdülhamit Ziya Paşa ile Namık Kemal kendisine yaklaşımazlar. Şinasi ilk Avrupalı Türk'tür; yani Avrupalılığı hakkıyla ilk özümseyenimizdir. Bana bu telkini ilk defa Necip Asım (Yazıksız) Bey verdi. Onun telkiniyle Şinasi'yi yeni baştan inceledim. Evet! Şinasi Avrupa'yı, Garp medeniyetini, Osmanlı toplumunun geriliğini, çürüklüğünü hem anlayış kuvveti ile, hem uzun incelemeleri sayesinde gerçekten anlamış. İlk sayısı 1872'de çıkan Tasvir-i Efkar, şimdi bize biraz ilkel ve soluk görünmekle beraber ne derli toplu ve "didaktik" eğitici bir gazeteymiş. Her satırından anlıyorum ki, Şinasi yazdığından pek fazlasını biliyor, fakat okuyucularının seviyesini bildiğinden

ileriye gitmiyor. Onlara medeniyet hocalığı ediyor, milleti -körpe bir çocukmuş gibi - okutuyor. Bugünkü gazetelerimiz çok sayıdaki sayfalarına, renkli resimlerine rağmen ona nisbetle ne geri, ne fikirsiz, ne metotsuz... Şinasi bütün doğu bilimleri ve edebiyatıyla donanmış olduğu halde, batıyı çağdaşlarımızın çoğundan daha çok özümsemiş. Ziya ve Kemal ondan genç oldukları halde batıya pek yüzeysel bir şekilde bakmışlar, özüne varmamışlar, Laf kalabalığına boşalmuşlar. Halbuki Şinasi'de tuntu-raklı söz ne az! Dine daha nezih bir şekil vermiş. İlahileri gayet modern, şarkılı, besteli ve manalı. O zamanki kaba sofuların anlayışıyla Şinasi'nin sevimli görüşü arasında ne büyük fark! anlayışıyla Şinasi'nin sevimli görüşü arasında ne büyük fark!

Şinasi'nin üslubu haleflerinininkinden daha düzgündür, yani kaideye uygundur. Namık Kemal'in en seçme yazıları sen-taksla ilgili bir analize güç dayandığı halde, Şinasi'de modern bir yanlışa rastgelirsiniz. Ziya ve Kemal zamana hayli yem verdikleri halde Şinasi bu yolu asla tutmamıştır. O, yalnız Koca Reşit Paşa'yı övmüş. Evet! Üslup kaside üslubu. Lakin fikir yeni, bakir, hatta cumhuri. Bu yönünü Süleyman Nazif, benim Türk İnkılabı adlı kitabıma yazdığı güzel bir önsözde uzun uzadıya anlatmıştı. Şu sözlerin Abdülaziz ahdinde (tahta çıkışında) söylendiğini ve bizde Cumhuriyet'in ondan 60-65 sene sonra ilan edildiğini düşününüz. Tanzimat'tan bahsederek; "Bir itknamedir (köleleri özgürleştirme bildirisidir) insana senin kanunun, Bildirir haddini sultana senin kanunun", Reşit Paşa'yı överken; "Ya ahali-i fazlın (erdem topluluğunun) reisicumhuru!". Bununla beraber Şinasi talebesinden daha az meşhurdur. Herkes daha fazla Namık Kemal'i bilir. Bunun sebebini araştırmak sanırım ki faydasız değildir. Namık Kemal sözlerin büyüklüğüne baş vurmuş. Bazı hisleri abartmış. Milletteki hissi noktayı bulmuş. Şinasi hiç öyle değil. O, Fransız üslubunu, Avrupalı zihniyetini tamamiyle hazmettiğinden, söz tantanasını terk etmiş. Üslubu Namık Kemal'e göre eskiliğine rağmen daha batılı. Fikirlerinde radikal bir teceddüd (yenilenme) var. Bununla beraber seviyeyi bir dakika olsun gözünden uzak bulundurmuyor; millete adeta bir çocuğa hitap eder gibi ediyor.. Bu durumu en ziyade anlayanlardan biri Sadrazam Keçecizade Fuat Paşa'dır. O diğerlerinden daha fazla Şinasi'nin tam manasıyla bir üstat olduğunu anlamış ve kendisine o şekilde davranmış.

Bu tür davranışta bulunanlar enderdir. Şinasi için üstat dedik. Bu kelimeyi şu günlerde artık sıradanlaşmış bir lakap olmak üzere değil, yerinde ve olanca kapsamıyla bir unvan olarak kullanıyoruz. Dikkat ederseniz görürsünüz ki bir ilkokul hocası talebesinin derecesini göz önünde bulundurarak nasıl onlara basit, anlayabilecekleri gibi dersler, alıştırmalar verirse, Şinasi de 50-60 yıl evvel milletin son derece geriliğini, devlet yöneticilerinin yobazlığını dikkate alarak ona göre kademeli yazılar düzenlemiştir. Zamanına göre La Fontaine hikâyelerinin tercümeleleri, tiyatro piyesleri tecrübeleri, gazete fıkraları vb. ilerleme vadisinde esaslı birer adımdır. Ahmet Rasim Bey, Şinasi'den sonra şu edebiyatçılarımızın monografilerini yazacaktı: Namık Kemal, Ziya Paşa, Münif Paşa, Ekrem, Sait, Mithat, Ebuzziya, Şemseddin Sami vb. Bu cetvelde isimleri yazılı yazarlarla Şinasi'yi, yani onların selefini karşılaştırıyorum. Aradaki fark büyüktür ve Şinasi'nin lehinedir. Namık Kemal millete belirsiz bir vatan ideali (yani Osmanlı vatani mi, hangisi?) vermiş. "Nebülöz" bir vatan duygusu. Ziya Paşa doğu ile batı arasında hayli bocaladıktan sonra bir avuç atalar sözü tercümesi (Terkib-i Bend ve Terci-i Bend) ve bir Endülüs Tarihi tercümesi bırakmış. Münif Paşa pek münevver ama az yazmış ve her nasılsa daimi bir etki yaratamamış. Ekrem Bey büyük bir fasa-hat (güzel ve açık konuşma) hocasıdır ve şairlikle hocalığı birleştirmiştir. Sait Bey sıradan bir durumları özetleme yazarıdır. Ahmet Mithat Efendi bir çokyazandır (polygraphe) fakat hiçbir orijinal eser meydana koymamıştır. Şemseddin Sami metodik bir adamdır. Mütercim

Asım'a benzer. Sözlükleri olmasaydı bu nesil her halde daha az münevver olurdu. Fakat Şinasi saydığımızdan çok üstündür. Zira Avrupa bilgisini bize ilk ithal edendir. Bu ufku ondan evvel o kültür merceğinden sezen, gören yok. Bugün Amerika'ya gitmek ne kolay. Hatta dünya seyahati yapmak bile işten değil. Lakin Christophe Colomb'un ve Magellan'ın değeri, önemi, ulaşım araçlarının bugünkü gelişimleri ile azalır mı? Şinasi titiz, çok sinirli, huy-suz, nevrastenik biriymiş ve bu karakterinden dolayı ihtiyarlamadan ölmüş. Bir hayli insancıl imiş veya olmuş. Ben çıkarsama yoluyla bu sinirsel hastalığı şuna atfederim: Şinasi Avrupa'yı epeyce anlamış. O zihniyete girmiş. Batı'nın çalışma usullerini görmüş. Oradaki bilgi erbabıyla düşünüş kalkmış. Hasılı Avrupalılaştırmış. Aslen Türk, Osmanlı, Müslüman ve Doğulu olan birinin 60, 70, 80 sene evvel buraya gelince canını sıkacak birçok şeye rastlamaması mümkün değildir. Şinasi büyük bir hamiyetper-verdir. Memleketinin, milletinin bu halde bulunması, Avrupa dört nala medeniyet yolunda koşarken bizim ortaçağda horlamamız, rüya görmemiz, kabusa tutulmamız, devletluların bile duyandan habersiz olmaları, Şinasi'yi çapraşık bir sinir hastalığına uğratmıştır. Zirrdeli bir sultan, tahtın üzerinde horozlara birinci rütbeden nişan veriyor. 100 vezirin belki 90'ı, Sudan'dan, Kordofan'dan gelmiş dimağ hadımlarından daha dalkavuk. Bu zümre arasında bir Reşit Paşa, Şinasi Efendinin idealine yaklaşıyor. Diğer birkaç kişi ise bu gayeyi sezmekle beraber icraat adamları olamamışlar. Büyük adamlarda kötümserlik çoğunlukla kötü fiziksel sonuçlar doğurur. İşte Şinasi de

sevmediği, beğenmediği bu yüksek zevat muhitinde büsbütün kötümser, melankolik ve nevrastenik olmuştur. Ruhî hastalığının kolaylıkla teşhis edilmesi mümkündür. Şinasi'nin halefleri daha az hassas. Onlar deyim yerindeyse, dünya evine daha fazla sokulmuşlar. Rütbelere, nişanlar, memuriyetler almışlar, müsbet siyasete karışmışlar, kâh muhalif olmuşlar, kâh her nedim gibi bendelik etmişler. Fakat Şinasi? O çelikten bir abidedir. Devrinde en büyük mevki padişahın verdiği itibardan ibaret olduğu halde Şinasi ne o padişaha iltifat etmiş, hatta ne de hanedanına. Nebil (onurlu) ve asil bir çehre! Yalnız fikir adamı, fikri hizmet adamı, ideal avcısı. Önünde akıp giden milli hayata, devletin gidişine bakıyor, sonra hayatımızın ayrıntılarını, memlekete hakim olan kişileri başka yerdekilerle karşılaştırıyor ve kızıyor, öfkeleniyor, hastalanıyor ve sonunda ölüyor. İnce bir ruh. Hitap ettiği kitlelere çocuğu gibi bakmakta ve onların anlayabileceği tarzda söz söylemekte. İşte, seviyeyi gereğince bildiği için yazılarında ileri gitmemiş. Seviyenin ancak adım adım, olgunlaşarak, cahillikle savaşmakla yükseleceğini bildiğinden fazla gayret göstermemiş, buna lüzum görmemiş. Şinasi zamanının tutuculuğu ile uzlaşmak için çok çırpınmamıştır. Şunu demek istiyorum ki, ağızdan ağıza geçen söze, itibara asgari rüşvet vermiştir. Allah'a inanıyor, lakin Voltaire kadar, onun gibi. Milliyet konusunda belki bugüne göre bile biraz ileri düşünüyor. Eski bir Latin sözünü şöyle tercüme etmiş: "Milletim nev'i beşerdir, vatanım ruhi zemini". (Milletim insanlıktır, vatanım yeryüzü). Sonuç olarak Şinasi, bir Avrupa ortamında, salonunda bir yabancı

kalamaz; Ziya Paşa ile Namık Kemal ise öyle bir ortamda, öyle bir salonda muhterem, münevver birer Asyalı misafirdirler. Şinasi o devirde birkaç örneği beliren ve sonra miktarı artan tatlı su frenlerinden, Türkçelerini çetrefilleştirenlerden de değildir. Şinasi lisanına hakim ve Doğu dünyası işlerinde alim bir Türk'tür. Ahlakında ve yazılarında haleflerinde ve talebelerinde olduğu gibi çelişki aramayınız, çünkü bulamazsınız. Mum gibi doğru bir adam. Filozof Nietzsche'yi uyarıcı nesnelere nasıl öldürmüştü, Şinasi de kötümserlikle yavaş yavaş intihar etmiştir. İleri sürdüğüm bu durumu kesinleştirmek isterseniz şu metodu uygulayınız: Şinasi'nin yaşadığı devri iyice inceleyerek kendisini mümkün olduğu kadar gözünüzün önüne getiriniz. Mesela bıyığına ustura vuruyor diye kendisi bin belaya uğramış; "Maaşının kesilmesi, rütbesinin kaldırılması, memuriyetten uzaklaştırılması...". Bir de o muhitin ortasına hastalıklı denilecek derecede hassas, medeniyeti, akılcılığı gereği gibi tatmış ve hazmetmiş titiz bir centilmeni koyunuz. Ne olur? Elbette denmesini bozar. Hulasa, tekrar edelim: Şinasi ilk Avrupalı Türk'tür. Baş üstünde tutulması gerekirdi; açığa bırakıldı, heder oldu. Diğerleri zamanlarına pek güveniyorlardı; muhitlerini aşağı görmüyorlardı. Şinasi öyle değil. Merhum Ebuzziya Tevfik'ten bizzat işittim:

- Memlekete yayınla hizmet etmek istiyorduk. Namık Kemal'le birlikte Efendi'ye (Şinasi'ye) gittik. Derbeder bir şilte üstünde yatıyordu, hastaydı. Gayemizi kendisine arz ettik.
- Bir tarih mi, bir felsefe mi, bir sözlük mü, ne yazalım, dedik ve nasihatını istedik. Şinasi hiç düşünmedi:
- Bir Elifbe cüzü yazınız!

Dedi. Görüyor musunuz? Zamanının bilimini, hünerini, siyasetini, muâşeretini, medeniyetini beğenmiyordu ve muhitini zavıf, cılız, çürük görüyordu. Onun nazarında eski kafalı alimler, allameler hiçti. Osmanlılığın içinde bocaladığı çerçeve kendisine kasvetli bir kafes gibi göründü. Her noktada savaşmak için kuvvetten mahrumdu. Sıkıntısından tebah (harap) oldu.

Hayat, Sayı: 5, Mayıs 1930. Bugünkü dilimize kısmen uyarlayarak yayına hazırlayan: Osman Bahadır.

Şinasi zamanının tutuculuğu ile uzlaşmak için çok çırpınmamıştır. Şunu demek istiyorum ki, ağızdan ağıza geçen söze, itibara asgari rüşvet vermiştir. Allah'a inanıyor, lakin Voltaire kadar, onun gibi. Milliyet konusunda belki bugüne göre bile biraz ileri düşünüyor. Eski bir Latin sözünü şöyle tercüme etmiş: "Milletim nev'i beşerdir, vatanım ruhi zemini". (Milletim insanlıktır, vatanım yeryüzü).

Doğancı Müzesi Doğancı Museum

Müze değil Mucize

Doğancı Müzesi
Doğancı Museum

Balo Sokak No.42
34435 Beyoğlu / İstanbul / Turkey
Tel +90 212 244 7770 / 71
+90 212 244 7419
+90 212 251 7494
Fax +90 212 244 7418
E-mail info@dogancaymuseum.org
www.dogancaymuseum.org
www.burhandogancay.org

Sizin için **koruyoruz...**

Doğa var olmadan var olamayacağımızı biliyoruz.
Kalite anlayışımızın temelinde yatan bu düşünce ile
atık kâğıtları yeniden sizin kullanımınıza sunuyoruz.

Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Prof. Bülent Tarcan Sok. No: 5 Pak İş Merkezi Kat: 3 Gayrettepe 34349 İstanbul

Tel.: (0212) 273 20 00 Faks: (0212) 273 21 70

e-mail: kartonsan@kartonsan.com.tr www.kartonsan.com